

PREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
Marian Banaś

LRZ.411.002.01.2022

Pan
Henryk Kowalczyk
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/22/002 – Finansowanie wydatków związanych z uczestnictwem polskich organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji Unii Europejskiej w latach 2015-2021.

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 50 00, F +48 22 444 57 93
nik@nik.gov.pl

Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Henryk Kowalczyk - Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, od dnia 26 października 2021 r. Poprzednio stanowisko Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi zajmowali: - Grzegorz Puda w okresie od 6 października 2020 r. do 26 października 2021 r., - Jan Krzysztof Ardanowski w okresie od 20 czerwca 2018 r. do 6 października 2020 r., - Krzysztof Jurgiel w okresie od 16 listopada 2015 r. do 19 czerwca 2018 r., - Marek Sawicki w okresie od 17 marca 2014 r. do 16 listopada 2015 r. (akta kontroli tom I str. 5)
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kryteria przyznawania dofinansowania krajowym organizacjom rolniczym, zrzeszonym w ponadnarodowych organizacjach rolniczych. 2. Zakres i tryb udzielania oraz sposób rozliczania dofinansowania kosztów związanych z uczestnictwem izb rolniczych, związków zawodowych rolników indywidualnych oraz społeczno-zawodowych organizacji rolników w organizacjach. 3. Prawdliwość wykorzystania środków dotacji celowej, przekazanej przez MRiRW, na wydatki związane z uczestnictwem organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych.
Okres objęty kontrolą	Lata 2015-2021 ² .
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie.
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dagmara Mazurkiewicz-Karasińska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/52/2022 z dnia 29 marca 2022 r. 2. Sławomir Kochman, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/53/2022 z dnia 29 marca 2022 r. (akta kontroli tom I str. 1-4)

¹ Zwanego dalej „Ministerstwem” lub „MRiRW”

² Badaniami kontrolnymi mogą być objęte również dowody sporządzone przed i/lub po tym okresie.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, zwana dalej „ustawą o NIK”.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi co do zasady prawidłowo i zgodnie z obowiązującymi przepisami⁵ dofinansowywał koszty związane z uczestnictwem: izb rolniczych, związków zawodowych rolników indywidualnych oraz społeczno-zawodowych organizacji rolników, w tym rolniczych spółdzielni produkcyjnych i pracodawców rolnych, w ponadnarodowych organizacjach rolniczych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji Unii Europejskiej.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi w oparciu o corocznie składane informacje opracowywane przez KRIR na podstawie informacji przekazanych przez organizacje rolnicze zrzeszone w ponadnarodowych organizacjach rolniczych analizował prawidłowość, przejrzystość i efektywność wykorzystania dotacji celowej.

Ocena efektywności wykorzystania dotacji celowej polegała na analizie informacji w zakresie dat, tematyki konferencji, kongresów i posiedzeń oraz opisie stanowisk prezentowanych na forum organizacji ponadnarodowych. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie formułował sądu wartościującego o efektach uczestnictwa polskich organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych.

Dofinansowania udzielano w oparciu o terminowo złożone przez KRIR wnioski zawierające kalkulację jej kosztów własnych związanych z uczestnictwem przedstawicieli organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych, jak i innych organizacji rolniczych. Zweryfikowane przez pracowników Ministerstwa koszty mieściły się w uprawniających do objęcia dotacją.

Corocznie zawierane były umowy dotacji celowej pomiędzy Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi a Krajową Radą Izb Rolniczych⁶ w trybie i na zasadach określonych przepisami prawa. Umowy te były zgodne z wymogami art. 35b ust. 2a ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. *o izbach rolniczych*⁷, tj. zawierały w szczególności postanowienia określające warunki i cel udzielenia dofinansowania, jego wysokość z podziałem kosztów na poszczególne organizacje rolnicze. Dofinansowanie ze środków dotacji celowej uzyskiwały wyłącznie organizacje rolnicze będące członkami ponadnarodowych organizacji rolniczych, stosownie do przepisów rozporządzenia z dnia 2 września 2015 r. i rozporządzenia z dnia 28 października 2021 r.

Łącznie w latach 2015-2021 organizacje rolnicze uzyskały dofinansowanie kosztów związanych z uczestnictwem w ponadnarodowych organizacjach rolniczych w wysokości 27.178.920,15 zł. Ze środków dotacji dofinansowywano m.in. składki członkowskie oraz koszty uczestnictwa w konferencjach, kongresach, posiedzeniach organów i grup roboczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji UE.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi niezasadnie rozliczył ze środków dotacji celowej w latach 2016-2021 koszty uczestnictwa polskich organizacji rolniczych w kongresach, konferencjach, posiedzeniach, które nie były organizowane przez organizacje ponadnarodowe wymienione w rozporządzeniu

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 września 2015 r. w sprawie udzielania i rozliczania dofinansowania kosztów związanych z uczestnictwem niektórych organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji Unii Europejskiej Dz. U. z 2015 r. poz. 1391, zwane dalej „rozporządzeniem z dnia 2 września 2015 r.”, rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 października 2021 r. w sprawie udzielania i rozliczania dofinansowania kosztów związanych z uczestnictwem niektórych organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji Unii Europejskiej Dz. U. z 2021 r. poz. 2030, zwane dalej „rozporządzeniem z dnia 28 października 2021 r.”

⁶ Zwana dalej „KRIR”.

⁷ Dz. U. z 2022 r. poz. 183 ze zm., zwana dalej ustawą „o izbach rolniczych”.

z dnia 2 września 2015 r. i z dnia 28 października 2021 r., na łączną kwotę 143.399,49 zł. Stanowiło to 2,12% kosztów objętych kontrolą w tej grupie kosztów (łącznie 6.751.298,85 zł) oraz 0,62% ogólnej wartości dotacji celowej wykorzystanej przez organizacje rolnicze w latach 2016-2021.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi w latach 2015-2021 przeprowadził w KRIR jedną kontrolę (w 2020 r.) prawidłowości wykorzystania dotacji celowej, jak również udzielania i rozliczania dofinansowania organizacjom rolniczym. Z uwagi na wagę i charakter stwierdzonych nieprawidłowości przez organy kontroli skarbowej i NIK wskazane byłoby wykonywanie systematycznych kontroli w KRIR.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Kryteria przyznawania dofinansowania krajowym organizacjom rolniczym, zrzeszonym w ponadnarodowych organizacjach rolniczych

Opis stanu faktycznego

1.1.

W Ministerstwie zadania związane z udzielaniem wsparcia finansowego krajowym organizacjom rolniczym, zrzeszonym z ponadnarodowych organizacjach rolniczych realizowane były w Departamencie Oświaty i Polityki Społecznej przez Wydział Dialogu Społecznego i Współpracy z Samorządem. Do zadań tego Wydziału należało m.in.:

- utrzymywanie dialogu oraz współpraca z rolniczymi związkami zawodowymi, branżowymi organizacjami rolniczymi i samorządem rolniczym,
- koordynowanie spraw związanych z nadzorem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi nad działalnością KRIR,
- koordynacja realizacji wsparcia finansowego, polegającego na dofinansowaniu kosztów związanych z uczestnictwem niektórych organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji Unii Europejskiej (UE),
- współpraca samorządu rolniczego z instytucjami międzynarodowymi, w tym także inicjowanie działań na rzecz integracji związków i organizacji rolniczych i ich reprezentacji w instytucjach międzynarodowych,
- zapewnienie dialogu społecznego z samorządem rolniczym, związkami zawodowymi rolników indywidualnych, społeczno-zawodowymi organizacjami rolników i organizacjami pozarządowymi sektora rolnego.

(akta kontroli tom I str. 6-143)

Wydatki budżetowe w zakresie wsparcia finansowego krajowym organizacjom rolniczym, zrzeszonym w ponadnarodowych organizacjach rolniczych dokonywane były w części 32 *Rolnictwo*, dziale 010 *Rolnictwo i łowiectwo*, rozdziale 01095 *Pozostała działalność*, w paragrafie 2830 *Dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji pozostałym jednostkom niezaliczonym do sektora finansów publicznych*, z przeznaczeniem na realizację zadania pn. *Wsparcie organizacji rolniczych w ponadnarodowych i międzynarodowych organizacjach rolników*.

⁸ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

Kwota dotacji celowej w 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 i 2021 roku wynosiła 4 mln zł, a w 2020 r. - 4,5 mln zł.

W planie wydatków w układzie zadaniowym na lata 2015-2021 dla Departamentu Spraw Społecznych i Oświaty Rolniczej w działaniu *Wsparcie organizacji rolniczych w ponadnarodowych i międzynarodowych organizacjach rolników* określono cel pn. *Wsparcie dla polskiej wizji WPR poprzez udział polskich organizacji rolniczych w strukturach ponadnarodowych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji UE i prezentowanie stanowisk w zakresie WPR na lata 2014-2020.*

Miernikiem dla powyższego działania była *liczba zatwierdzonych rocznych sprawozdań pod względem merytoryczno-finansowym* – wartość docelowa 1.

(akta kontroli tom I str. 144-197)

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyjaśnił, że miernikiem dla działania w zakresie wsparcia organizacji rolniczych jest liczba sprawozdań rocznych zatwierdzonych pod względem merytoryczno-finansowym, cele są zgodne z przepisami określającymi elementy informacji z uczestnictwa organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach i nie przewidują mierzalnych efektów. Efektem jest umożliwienie polskim podmiotom uczestnictwa w pracach ponadnarodowych organizacji, niezmiernie trudno jest wskazać bardzo konkretne efekty tej działalności, gdyż praca w tych organizacjach to wypracowywanie stanowisk całej organizacji, drogą negocjacji i dzięki zawartym kompromisom.

(akta kontroli tom I str. 198-219, 220-263)

Potrzeby organizacji rolniczych w zakresie wsparcia reprezentacji interesów polskich rolników wobec instytucji UE zgłaszane były przez zainteresowane organizacje rolnicze. Organizacje te uzyskiwały w latach 2015-2020 dofinansowanie z budżetu państwa kosztów uczestnictwa w ponadnarodowych organizacjach rolniczych na podstawie rozporządzenia z *dnia 2 września 2015 r.*

W styczniu 2021 r. organizacje rolnicze zrzeszone w Komitecie Organizacji Zawodowych (COPA) i w Głównym Komitecie Spółdzielczości Rolniczej (COGECA) zwróciły się do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z inicjatywą podjęcia prac legislacyjnych w celu kontynuowania w kolejnych latach pomocy w zakresie wsparcia z budżetu państwa działalności polskich organizacji rolniczych w strukturach międzynarodowych.

Organizacje rolnicze w pismach kierowanych do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi wskazywały, że nie są w stanie same opłacać składek członkowskich, kosztów obsługi w języku polskim prac w ponadnarodowych organizacjach rolniczych oraz kosztów najmu powierzchni biurowych w Brukseli. Federacja Branżowych Związków Producentów Rolnych i KRIR wnioskuje o wszczęcie procedury legislacyjnej o udzielenie wsparcia na ten cel.

W dniu 28 października 2021 r. Rada Ministrów, m.in. mając na uwadze ww. postulaty wydała rozporządzenie w *sprawie udzielania i rozliczenia dofinansowania kosztów związanych z uczestnictwem niektórych organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji Unii Europejskiej.*

(akta kontroli tom I str. 264)

1.2.

W latach 2015-2017 o dotację celową na dofinansowanie kosztów związanych z udziałem w ponadnarodowych organizacjach rolniczych ubiegało się 11 organizacji, w tym:

- KRIR,
- Związek Młodzieży Wiejskiej,

- cztery związki zawodowe rolników indywidualnych (NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność”, Związek Zawodowy Centrum Narodowe Młodych Rolników, Związek Zawodowy Rolnictwa „Samoobrona”, Związek Zawodowy Rolników „Ojczyzna”),
- cztery społeczno-zawodowe organizacje rolników (Federacja Branżowych Związków Producentów Rolnych, Krajowy Związek Rolników, Kólek i Organizacji Rolniczych; Krajowy Związek Plantatorów Buraka Cukrowego, Krajowe Zrzeszenie Producentów Rzepaku i Roślin Białkowych),
- jedna organizacja pracodawców rolnych (Federacja Związków Pracodawców-Dzierżawców i Właścicieli Rolnych).

W latach 2018-2021 o dofinansowanie ubiegało się 10 organizacji rolniczych, w tym:

- KRIR,
- Związek Młodzieży Wiejskiej,
- cztery związki zawodowe rolników indywidualnych (NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność”, Związek Zawodowy Centrum Narodowe Młodych Rolników, Związek Zawodowy Rolnictwa „Samoobrona”, Związek Zawodowy Rolników „Ojczyzna”),
- trzy społeczno-zawodowe organizacje rolników (Federacja Branżowych Związków Producentów Rolnych, Krajowy Związek Plantatorów Buraka Cukrowego, Krajowe Zrzeszenie Producentów Rzepaku i Roślin Białkowych),
- jedna organizacja pracodawców rolnych (Federacja Związków Pracodawców-Dzierżawców i Właścicieli Rolnych).

Krajowy Związek Rolników, Kólek i Organizacji Rolniczych ze względu na utratę członkostwa w ponadnarodowych organizacjach rolniczych – takich jak COPA-COGECA (2018 r. i 2017 r.) w latach 2018-2021 nie mógł ubiegać się o dofinansowanie uczestnictwa w tych organizacjach.

(akta kontroli tom I str. 265-266)

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyjaśnił, że o dofinansowanie wnioskowały tylko te organizacje rolnicze, które spełniały warunki ubiegania się o dofinansowanie kosztów związanych z ich udziałem w ponadnarodowych organizacjach rolniczych. Inne organizacje nie ubiegały się o dofinansowanie ze względu na fakt niespełniania warunków w zakresie formy prawnej organizacji, określonej w ustawie o izbach rolniczych oraz braku członkostwa w ponadnarodowych organizacjach rolniczych wymienionych w rozporządzeniu z dnia 2 września 2015 r. i rozporządzeniu z dnia 28 października 2021 r. Przyjęcie nowych polskich organizacji rolniczych do COPA-COGECA zależy przede wszystkim od rekomendacji polskiej reprezentacji związkowej w tych strukturach, co ma potem bezpośrednie przełożenie na możliwość ubiegania się o przedmiotowe dofinansowanie.

(akta kontroli tom I str. 198-219, 220-263)

1.3.

W latach 2015-2020 organizacje rolnicze, aby uzyskać dotację celową zobowiązane były spełnić warunki określone w ustawie z dnia 15 maja 2015 r. o zmianie ustawy o izbach rolniczych oraz niektórych innych ustaw⁹ oraz w rozporządzeniu z dnia 2 września 2015 r. Organizacje rolnicze musiały mieścić się w katalogu organizacji objętych dofinansowaniem, zgodnie z art. 35 ust. 1a ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych, należeć do ponadnarodowych organizacji rolniczych¹⁰ wymienionych w katalogu tych organizacji w § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 2 września 2015 r. oraz przedłożyć do KRIR kalkulację kosztów.

⁹ Dz. U. poz. 838.

¹⁰ Decyzje dotyczące przyjmowania nowych członków pełnoprawnych i stowarzyszonych oraz organizacji partnerskich COPA i COGECA podejmowane są jednomyślnie przez Prezydium (najwyższy organ decyzyjny, w skład którego wchodzi stały przedstawiciel z każdej organizacji o statusie członka pełnoprawnego, wyłoniony przez organizację spośród swoich upoważnionych członków).

W 2021 r. organizacje rolnicze zobowiązane były spełnić warunki określone w ustawie z dnia 8 lipca 2021 r. o zmianie ustawy o izbach rolniczych oraz niektórych innych ustaw¹¹ oraz w rozporządzeniu z dnia 28 października 2021 r. Organizacje te musiały mieścić się w katalogu organizacji objętych dofinansowaniem (zgodnie z art. 35b ust. 1b ustawy o izbach rolniczych), należeć do ponadnarodowych organizacji rolniczych wymienionych w § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 28 października 2021 r. oraz przedłożyć do KRIR kalkulację kosztów.

Po złożeniu wniosku o udzielenie dotacji celowej, KRIR zawierała z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi umowę dotacji na dany rok oraz podpisywała umowy z poszczególnymi organizacjami rolniczymi¹².

(akta kontroli tom I str. 265-266)

1.4.

We wszystkich ponadnarodowych organizacjach rolniczych wymienionych w § 2 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia z dnia 2 września 2015 r. oraz w § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 28 października 2021 r. była reprezentacja polskich rolników. Wszystkie organizacje rolnicze będące członkami ponadnarodowych organizacji rolniczych otrzymywały dofinansowanie kosztów uczestnictwa w tych organizacjach.

(akta kontroli tom I str. 266)

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyjaśnił, że Ministerstwo w 2020 r. zwróciło się do Ministerstwa Spraw Zagranicznych z prośbą o pozyskanie z ambasad RP w państwach członkowskich UE informacji na temat dofinansowania przez państwa członkowskie ze środków publicznych działalności organizacji rolniczych z tytułu ich członkostwa w COPA i COGECA, w szczególności w zakresie pokrycia kosztów składki członkowskiej, wynajmu pomieszczeń i tłumaczeń.

Z przedłożonego przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi zestawienia wynika, że w ośmiu spośród 21 państw członkowskich UE przewidziane jest dofinansowanie z budżetu państwa działalności organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych (np. w Estonii dofinansowywane są koszty uczestnictwa, na Cyprze – składki członkowskie, w Rumunii – roczna opłata składki członkowskiej i obsługi językowej, na Słowacji – składka członkowska, na Litwie – koszty podróży, zakwaterowania w hotelach oraz diety w trakcie podróży służbowych). W 10 państwach brak jest możliwości dofinansowania działalności organizacji rolniczych z budżetu państwa, w dwóch państwach brak jest informacji w tym zakresie, w jednym państwie finansowanie co do zasady pochodzi ze źródeł własnych organizacji członkowskich, lecz nie ma zakazu finansowania opłat członkowskich i innych kosztów ze środków publicznych.

(akta kontroli tom I str. 220-263)

1.5.

Umowy dofinansowania kosztów związanych z uczestnictwem organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji UE podpisywane w latach 2015-2021 przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z KRIR spełniały wymogi art. 35b ust. 2a ustawy o izbach rolniczych. Umowy te określały w szczególności: warunki udzielenia dofinansowania, cel na jaki było udzielane dofinansowanie oraz jego wysokość z podziałem na organizacje rolnicze i poszczególne koszty. Dane te wyszczególnione były w załączniku do umowy, w podziale na organizacje i na koszty planowane oraz

¹¹ Dz. U. poz. 1579.

¹² Zgodnie z przepisem § 6 rozporządzenia z dnia 2 września 2015 r. udzielenie dotacji organizacjom rolniczym następuje w drodze umowy o udzielenie dotacji zawartej między KRIR a organizacjami rolniczymi. Zgodnie z § 5 rozporządzenia z dnia 28 października 2021 r. KRIR po zawarciu umowy, o której mowa w art. 35b ust. 2 ustawy o izbach rolniczych, informuje organizacje rolnicze o możliwości zawierania z tymi organizacjami umowy, o której mowa w art. 35b ust. 2c ustawy o izbach rolniczych.

wysokość dofinansowania. Rodzaje kosztów objętych dofinansowaniem mieściły się w katalogu kosztów określonych w rozporządzeniu z dnia 2 września 2015 r. oraz rozporządzeniu z dnia 28 października 2021 r. KRIR zobowiązana była do wykorzystania dotacji zgodnie z przeznaczeniem i na warunkach określonych w umowach oraz rozliczenia dotacji przekazanych organizacjom rolniczym. W umowach zawartych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z KRIR zamieszczono zapis, że Minister sprawuje kontrolę wykorzystania dotacji z celami i warunkami określonymi w umowie na zasadach i w trybie określonym w ustawie o kontroli w administracji rządowej. KRIR zobowiązana była do przekazania dotacji organizacjom rolniczym (w dwóch transzach), na podstawie, zawartych z tymi organizacjami, umów o udzielenie dotacji. Umowy te miały określać m.in. termin i warunki udzielenia oraz rozliczenia dotacji, a także tryb przeprowadzania przez KRIR kontroli prawidłowości wykorzystania dotacji przez organizacje rolnicze.

W latach 2015-2017 umowy dotacji zawarte przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z KRIR przewidywały dofinansowanie dla 11 polskich organizacji rolniczych, natomiast w latach 2018-2021 dla 10 takich organizacji. Po zawarciu umowy dotacji na dany rok przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z KRIR, Krajowa Rada zawierała umowy z poszczególnymi organizacjami na dofinansowanie kosztów związanych z uczestnictwem tych organizacji w ponadnarodowych organizacjach rolniczych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji UE. Od 2018 r. dotacji nie otrzymywał Krajowy Związek Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych (KZRKiOR).

Zawarta przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z KRIR umowa z dnia 31 maja 2017 r. przewidywała udzielenie dla KZRKiOR na 2017 r. dotacji celowej w łącznej kwocie 159.561,94 zł, w tym 25.080 zł na dofinansowanie kosztów składek członkowskich oraz 134.481,94 zł na dofinansowanie kosztów uczestnictwa w konferencjach, kongresach, posiedzeniach organów i grup roboczych ponadnarodowych organizacji rolniczych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji UE. Przekazanie dotacji mogło nastąpić na podstawie umowy pomiędzy KRIR a daną organizacją, określającej m.in. warunki i sposób rozliczenia dotacji oraz termin i warunki zwrotu niewykorzystanej części dotacji. KZRKiOR nie zawarł z KRIR umowy dotacji celowej na dofinansowanie kosztów uczestnictwa w ponadnarodowych organizacjach rolniczych na 2017 r. W dniu 25 lipca 2017 r. KRIR przekazała do KZRKiOR podpisaną jednostronnie umowę. Umowa ta nie została przez KZRKiOR podpisana i w związku z tym środki z dofinansowania nie zostały uruchomione.

W sporządzonej przez Dyrektora Departamentu Spraw Społecznych i Oświaty Rolniczej informacji z dnia 4 września 2017 r. dla Podsekretarza Stanu w MRiRW zapisano, że *niepodpisanie przez KZRKiOR umowy wiąże się z ryzykiem nieopłacenia składek członkowskich i kosztów obsługi w języku polskim prac w COPA-COGECA, co może skutkować brakiem wypełnienia podstawowego celu dotacji, jakim jest dofinansowanie składek członkowskich w COPA-COGECA i kosztów obsługi w języku polskim prac w ponadnarodowych organizacjach rolniczych COPA-COGECA. Dotacja celowa w części przeznaczona dla KZRKiOR nie zostanie zatem wykorzystana.*

Ministerstwo pismem z dnia 17 października 2017 r. poinformowało KRIR, że w sytuacji niepodpisania umowy przez KZRKiOR, kwota dotacji przewidziana dla tej organizacji na 2017 r. nie powinna być uruchomiona. KRIR pismem z dnia 31 października 2017 r. poinformowała Ministra, że do KZRKiOR trzykrotnie kierowano pisma z propozycją spotkania dotyczącego spraw związanych z podpisaniem umowy dotacji. Następnie skierowano do tej organizacji dwa egzemplarze umowy z prośbą

o jej podpisanie, poinformowano również o konieczności uregulowania przez związek opłaty 5% składki członkowskiej oraz usług lingwistycznych¹³.

KRIR nie uiściła do COPA-COGECA 95% opłaty za składkę członkowską i kosztów obsługi w języku polskim prac w ponadnarodowych organizacjach rolniczych za KZRKiOR. Pismem z dnia 3 listopada 2017 r. poinformowała KZRKiOR, że w związku z niepodpisaniem w wyznaczonym terminie na dzień 31 października 2017 r., jako ostatecznym terminem, na podpisanie przez KRIR umów z organizacjami rolniczymi na dofinansowanie z dotacji celowej kosztów uczestnictwa w ponadnarodowych organizacjach reprezentujących interesy rolników indywidualnych, na forum UE wypowiada Związkowi porozumienie z dnia 16 września 2016 r. odnośnie zapłaty przez KRIR za tą organizację za 2017 r. 95% składki COPA-COGECA i usługi lingwistycznej płatną w 95% z dotacji celowej¹⁴. KRIR pismem z dnia 17 listopada 2017 r. poinformowała Sekretarza Generalnego COPA-COGECA, że w związku z brakiem woli podpisania przez KZRKiOR umowy dotacji celowej nie może dokonać zapłaty za KZRKiOR 95% składki i opłaty za usługę tłumaczeniową oraz wystawienie faktur za te usługi bezpośrednio na KZRKiOR.

Z dniem 4 czerwca 2018 r. KZRKiOR został wykluczony z członkostwa w ponadnarodowych organizacjach rolniczych - COPA¹⁵ i COGECA¹⁶. Powodem wykluczenia KZRKiOR z tych organizacji było nieopłacenie składki członkowskiej i opłat za usługi językowe za 2017 r. KRIR poinformowała o tym fakcie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi pismem z dnia 7 czerwca 2018 r.

Zaleganie przez tę organizację z opłatą za składkę członkowską w GEOPA za 2016 r. (przez okres 12 miesięcy) spowodowało, że KZRKiOR z dniem 13 listopada 2017 r. został usunięty z GEOPA. KRIR poinformowała o tym fakcie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi pismem z dnia 16 listopada 2017 r.

(akta kontroli tom I str. 316-444, tom II str. 124-284, tom III str. 279-282, 309-323)

Prezes KZRKiOR Władysław Serafin wyjaśnił, że KZRKiOR przedłożył kalkulację kosztów na 2017 r., KRIR zawarła z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi umowę dotacji na 2017 r., KRIR otrzymała w 2017 r. środki dotacji celowej na własne konto bankowe, KZRKiOR przekazał KRIR umowę do podpisania na koszty składki i tłumaczenia za 2017 r. w wersji KZRKiOR, zaś KRIR narzuciła swoją wersję umowy, której KZRKiOR nie mógł akceptować.

Prezes KZRKiOR wyjaśnił ponadto, że KZRKiOR nie musiał podpisywać z KRIR umowy na 2017 r. w zakresie gospodarowania środkami dotacji, gdyż występował do KRIR tylko o sfinansowanie składki członkowskiej i tłumaczeniowej. Na okoliczność zapłaty składek, żaden przepis ustawy o *izbach rolniczych* nie nakładał obowiązku

¹³ W umowie dotacji na 2017 r. zawartej przez KRIR z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi w dniu 31 maja 2017 r. w § 3 pkt 13 zapisano, że KRIR dokonuje refundacji wydatków, po przedłożeniu przez poszczególne organizacje rolnicze opisanych dowodów księgowych i wyciągów bankowych, potwierdzających dokonanie zapłaty na rachunek COPA składek członkowskich i kosztów obsługi w języku polskim prac z COPA i COGECA, w wysokości nieobjętej dotacją, po ich zweryfikowaniu i zaakceptowaniu przez KRIR. Zgodnie z § 3 pkt 9 umowy dotacji organizacje rolnicze przekazują składki członkowskie i koszty obsługi w języku polskim prac w COPA i COGECA w wysokości nieobjętej dotacją, bezpośrednio na rachunek bankowy COPA na podstawie faktur wystawionych przez COPA na te organizacje, w terminie określonym w umowie dotacji.

¹⁴ Polskie organizacje rolnicze – członkowie COPA w porozumieniu z dnia 16 września 2016 r. uzgodniły, że krajową składkę członkowską oraz opłatę za usługę językową w 95% z dotacji celowej budżetu państwa w imieniu wszystkich organizacji członkowskich opłacała będzie KRIR bezpośrednio na rachunek bankowy COPA, 5% kosztów własnych wynikających z udziału procentowego partycypacji w składkę członkowską i usłudze językowej organizacje wpłacać będą z własnych rachunków bankowych.

¹⁵ Pełnoprawnymi polskimi członkami COPA po pozbawieniu członkostwa KZRKiOR od dnia 4 czerwca 2018 r. są następujące organizacje: Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Rolników Indywidualnych „Solidarność”, Związek Zawodowy Rolnictwa Samoobrona, Federacja Branżowych Związków Producentów Rolnych, Związek Zawodowy Rolników „Ojczyzna”, KRIR.

¹⁶ Pełnoprawnymi polskimi członkami COGECA po pozbawieniu członkostwa KZRKiOR w tej organizacji jest KRIR oraz Federacja Branżowych Związków Producentów Rolnych.

zawierania umów cywilno-prawnych. Obowiązek zapłaty pełnej składki członkowskiej i tłumaczeniowej za polskie organizacje rolnicze zrzeszone w COPA-COGECA ciążył na KRIR. KRIR nie dokonała zapłaty części składki narodowej przypadającej na KZRKiOR i dokonała zwrotu tych środków do budżetu państwa. Tym celowym i świadomym działaniem pozbawiła KZRKiOR praw członkowskich w COPA, COGECA i GEOPA. Wyeliminowała tym samym KZRKiOR, jedną z największych w Europie organizacji rolniczych i możliwość wpływania na życie publiczne, gospodarcze i związkowe znacznej części polskich rolników, tak w Polsce, jak i w Europie.

(akta kontroli tom III str. 324-492, tom IX str. 392-473)

NIK nie podziela stanowiska zawartego w wyjaśnieniach Prezesa KZRKiOR z uwagi na obowiązujące przepisy prawa w zakresie udzielania dofinansowania kosztów związanych z uczestnictwem niektórych organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych. Warunkiem dokonania refundacji kosztów, w modelu uregulowanym w § 8a rozporządzenia z dnia 2 września 2015 r. i § 8 rozporządzenia z dnia 28 października 2021 r., jest zawarcie umowy pomiędzy KRIR, a organizacją rolniczą, co wynika z treści przedmiotowej regulacji, wskazującej, iż KRIR dokonuje refundacji wydatków (...) w wysokości i w terminie określonym w umowie o udzielenie dotacji. Na powyższe wskazuje także systematyka regulacji ustawowej i wydanych przepisów wykonawczych oraz sekwencja czynności wskazanych w wymienionych rozporządzeniach. Udzielenie dotacji następuje w trybie refundacji wydatków poniesionych na poszczególne organizacje rolnicze po zawarciu umowy przez organizację z KRIR. Regulacja rozporządzenia z dnia 2 września 2015 r. i z dnia 28 października 2021 r. jest skutkiem ustalenia przez ustawodawcę modelu przekazania środków dotacji celowej pomiędzy Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, KRIR oraz organizacjami rolniczymi. Powyższą argumentację wzmacnia okoliczność, iż ustawodawca, w delegacji art. 35b ust. 6 i ust. 7 ustawy o izbach rolniczych, podkreślił, iż Rada Ministrów wydając rozporządzenia winna mieć na względzie zapewnienie prawidłowości i przejrzystości wydatkowania środków publicznych. Uszczegóławiając, w powyższych rozporządzeniach, regulacje dot. obowiązków kontrolnych KRIR, ustawodawca zobowiązał KRIR do ich stosowania, umożliwiając tym samym dokonanie kontroli przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, wykorzystania środków dotacji celowej przez KRIR i pośrednio, wydatkowania dotacji celowej przez organizacje rolnicze. W świetle przepisu § 8a rozporządzenia z dnia 2 września 2015 r. i § 8 rozporządzenia z dnia 28 października 2021 r., zdaniem NIK, KRIR nie ma obowiązku ponoszenia kosztów uczestnictwa organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych, w sytuacji gdy organizacje te nie podpiszą umowy z KRIR.

NIK zauważa, że w umowie dotacji z dnia 31 maja 2017 r. na 2017 r. zawartej pomiędzy Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi a KRIR przewidziano dla KZRKiOR środki na dofinansowanie składek członkowskich w kwocie 25.080 zł oraz koszty uczestnictwa w konferencjach, kongresach, posiedzeniach organów i grup roboczych ponadnarodowych organizacji rolniczych, w tym wynagrodzenia, usługi, koszty podróży służbowych, koszty pozostałe w łącznej kwocie 134.481,94 zł.

(akta kontroli tom I str. 445-455, tom II str. 1-107)

Zgodnie z postanowieniami przepisu § 6 pkt 1 rozporządzenia z dnia 2 września 2015 r. udzielenie dotacji organizacjom rolniczym następuje w drodze umowy zawartej między KRIR a organizacjami rolniczymi.

Obowiązujące przepisy prawa w tym zakresie nie przewidywały dofinansowania bez umowy oraz nie wskazywały na inne sposoby uzyskania dofinansowania z budżetu państwa na aktywność w ponadnarodowych organizacjach rolniczych w UE.

Ponadto w umowie dotacji z dnia 31 maja 2017 r. na 2017 r. zawartej pomiędzy Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi a KRIR przewidziano dla KZRKiOR środki na dofinansowanie składek członkowskich w kwocie 25.080 zł oraz koszty uczestnictwa w konferencjach, kongresach, posiedzeniach organów i grup roboczych ponadnarodowych organizacji rolniczych, w tym wynagrodzenia, usługi, koszty podróży służbowych, koszty pozostałe w łącznej kwocie 134.481,94 zł.

(akta kontroli tom II str. 1-107)

W 2021 r. Związek Zawodowy Rolników „Ojczyzna” wymieniony był w umowie dotacji zawartej pomiędzy KRIR i Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi (dofinansowanie wyniosło 61.750 zł na koszty uczestnictwa w konferencjach, kongresach, posiedzeniach organów i grup roboczych ponadnarodowych organizacji rolniczych). Organizacja ta odmówiła podpisania umowy dotacji na dofinansowanie ww. kosztów w 2021 r., zwracając się jednocześnie o dofinansowanie kosztów opłat za składki członkowskie i koszty obsługi w języku polskim prac w COPA i COGECA.

Umowa zawarta w dniu 30 grudnia 2021 r. przez KRIR z tą organizacją przewidywała, że ze środków dotacji pokryte będą opłaty za składki członkowskie i koszty obsługi w języku polskim prac w COPA i COGECA. W umowie zapisano, że organizacja zrzeka się refundacji innych kosztów wskazanych w § 3 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia z dnia 28 października 2021 r., związanych z uczestnictwem w ponadnarodowych organizacjach rolniczych.

Zgodnie z informacją merytoryczną za 2021 r. złożoną przez Związek Zawodowy Rolników „Ojczyzna”, przedstawiciele tej organizacji uczestniczyli w posiedzeniach COPA i COGECA w trybie „on line”. Nie były ponoszone koszty uczestnictwa w konferencjach, kongresach, posiedzeniach organów i grup roboczych ponadnarodowych organizacji rolniczych, o których mowa w § 3 ust. 1 pkt ww. rozporządzenia.

(akta kontroli tom II str. 252-284, tom III str. 283-308)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi zgodnie z obowiązującymi przepisami przyznawał dotację celową na dofinansowanie kosztów związanych z uczestnictwem w ponadnarodowych organizacjach rolniczych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji UE jedynie organizacjom rolniczym, które były ich członkami. Było to jedyne kryterium uprawniające do otrzymania dofinansowania ze środków dotacji celowej. Wsparcie finansowe obejmowało wszystkie uprawnione organizacje rolnicze, które o to ubiegały się.

OBSZAR

2. Zakres i tryb udzielania dofinansowania kosztów związanych z uczestnictwem izb rolniczych, związków zawodowych rolników indywidualnych oraz społeczno-zawodowych organizacji rolników w ponadnarodowych organizacjach rolniczych.

Opis stanu
faktycznego

2.1.

Koszty uczestnictwa organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych dofinansowane były z budżetu państwa w formie dotacji celowej. KRIR zwracała się do Ministerstwa z wnioskiem o udzielenie dotacji celowej, do którego

dołączano jej kalkulację kosztów i kalkulację kosztów organizacji rolniczych. Przyznanie dofinansowania dla poszczególnych organizacji dokonywano w oparciu o kalkulację kosztów załączoną do wniosku KRIR, zawierającego kwotę dofinansowania dla poszczególnych organizacji oraz ich wykaz. Udzielanie dofinansowania odbywało się w trybie zgodnym z przepisami rozporządzenia z dnia 2 września 2015 r. i rozporządzenia z dnia 28 października 2021 r.

Ministerstwo rozpatrując wnioski o udzielenie dotacji celowej zgłaszało uwagi, m.in. w zakresie występowania błędów rachunkowych w kalkulacji kosztów lub udzielenia wyjaśnień odnośnie zasadności ujęcia w kalkulacji wybranych pozycji kosztów. W takich przypadkach kierowano do KRIR pisma z prośbą o wyjaśnienie lub dokonanie korekty danego wniosku. Wnioski po dokonaniu korekt, uzupełnień i/lub po udzieleniu wyjaśnień były akceptowane przez Ministerstwo.

Ministerstwo rozpatrując wniosek KRIR o udzielenie dotacji celowej na dofinansowanie kosztów uczestnictwa w ponadnarodowych organizacjach rolniczych kierowało się przesłankami wymienionymi w rozporządzeniu z dnia 2 września 2015 r., a następnie rozporządzeniu z dnia 28 października 2021 r., uwzględniając:

- terminowość złożenia wniosku,
- limit środków finansowych przeznaczonych na dofinansowanie,
- dopuszczalny poziom dofinansowania poszczególnych celów, określony przepisami,
- kwalifikowalność organizacji rolniczych, wymienionych w załączonej do wniosku kalkulacji kosztów, w zakresie objęcia tych podmiotów dotacją celową.

(akta kontroli tom I str. 198-219, tom II str. 285)

Uruchomienie procesu przekazywania dotacji celowej KRIR, na pokrycie kosztów uczestnictwa w ponadnarodowych organizacjach rolniczych, następowało przez złożenie przez KRIR wniosku do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi wraz z wymaganą przepisami ustawy o izbach rolniczych, kalkulacją kosztów, sporządzoną przez KRIR na podstawie kalkulacji jej kosztów i kosztów przekazanych przez organizacje rolnicze. W załączeniu do wniosków o udzielenie dofinansowania w latach 2015-2021 KRIR przekazywała Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi zbiorczą kalkulację kosztów (po redukcji kosztów do wysokości limitu dotacji), kserokopie kalkulacji kosztów organizacji rolniczych (z łączną sumą zapotrzebowania wszystkich organizacji) oraz notatkę ze spotkania uzgodnieniowego wraz z listą obecności przedstawicieli organizacji rolniczych uprawnionych do korzystania z dofinansowania kosztów. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi otrzymywał więc informacje od KRIR w zakresie faktycznego zapotrzebowania organizacji rolniczych na dofinansowanie w zakresie uczestnictwa w ponadnarodowych organizacjach rolniczych.

Składane przez KRIR wnioski o udzielenie dotacji celowej mieściły się w zaplanowanym limicie dotacji celowej na dany rok budżetowy. KRIR dokonywała zmiany/redukcji kwot dofinansowania przewidzianego dla poszczególnych organizacji do wysokości tego limitu¹⁷ na etapie przygotowywania wniosku do Ministra.

(akta kontroli tom I str. 266, 319-444, tom II str. 1-94)

2.2.

Ministerstwo nie podejmowało, z własnej inicjatywy działań celem poznania rozmiaru zapotrzebowania organizacji rolniczych na dofinansowanie ich udziału w ponadnarodowych organizacjach rolniczych. Nie współpracowano z wojewodami oraz innymi organami i jednostkami organizacyjnymi właściwymi w sprawach rolnictwa w zakresie potrzeb związanych z uczestnictwem polskich organizacji rolniczych w pracach ponadnarodowych organizacji rolniczych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji UE.

¹⁷ W konsultacji z organizacjami rolniczymi.

Działania Ministerstwa w zakresie wspierania reprezentacji interesów polskich rolników wobec instytucji UE polegały na inicjowaniu prac legislacyjnych zmierzających do nowelizacji przepisów w zakresie dofinansowania kosztów związanych z uczestnictwem polskich organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych, na ich wniosek. Było to związane z upływem okresu obowiązywania przepisów umożliwiających w latach 2015-2020 wsparcie z budżetu państwa działalności polskich organizacji rolniczych w strukturach ponadnarodowych.
(akta kontroli tom II str. 286)

W sprawie rozpoznawania zapotrzebowania na wysokość dofinansowania polskich organizacji rolniczych Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyjaśnił, że KRIR niejednokrotnie, składając wniosek o udzielenie dotacji celowej, zwracała się z prośbą o zwiększenie wysokości środków na ten cel. W 2020 r. ówczesny Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi podjął decyzję o zwiększeniu na ten rok dotacji o kwotę 500.000 zł (dotacja celowa na 2020 r. po zwiększeniu wyniosła 4.500.000 zł).
(akta kontroli tom I str. 198-219)

2.3.

W Ministerstwie nie opracowano zasad/kryteriów podziału środków pomiędzy organizacje rolnicze, tytułem ich udziału w ponadnarodowych organizacjach rolniczych.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyjaśnił, że zarówno przepisy rozporządzenia z *dnia 2 września 2015 r.*, jak i rozporządzenia z *dnia 28 października 2021 r.* nie przewidują procedury wyboru wniosków. Z dotychczasowej praktyki wynika, że największymi pozycjami w kalkulacji kosztów są składki członkowskie i koszty obsługi w języku polskim prac w ponadnarodowych organizacjach rolniczych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji UE. KRIR, jako beneficjent dotacji celowej, składała do Ministra wnioski wraz z kalkulacją jej kosztów i kalkulacją kosztów organizacji rolniczych. Przy podziale środków z dotacji celowej Ministerstwo kierowało się przepisami ww. rozporządzeń, odnośnie prawidłowości i terminowości złożenia wniosku, poziomu dofinansowania poszczególnych celów, rodzajów kosztów w ramach poszczególnych celów oraz organizacji rolniczych objętych dofinansowaniem. Kluczową kwestią był również limit środków przewidzianych na dotację celową, na dany rok.

(akta kontroli tom I str. 198-219)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia rozpatrywanie wniosków o udzielanie dofinansowania kosztów związanych z uczestnictwem polskich organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych, reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji UE. Rozpatrywanie wniosków odbywało się w trybie zgodnym z przepisami rozporządzenia z *dnia 2 września 2015 r.* i rozporządzenia z *dnia 28 października 2021 r.* Uruchomienie procesu przekazywania dotacji celowej KRIR następowało po złożeniu wniosku wraz z łączną kalkulacją kosztów KRIR i organizacji rolniczych, która nie stanowiła sumy kosztów wnioskowanych przez KRIR i organizacje rolnicze, ale inną kwotę, dopasowaną do wysokości limitu środków finansowych na udzielenie dofinansowania z budżetu państwa na dany rok.

Zawierane przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z KRIR umowy dotacji były zgodne z wymogami art. 35b ust. 2a ustawy *o izbach rolniczych*. Określono w nich w szczególności warunki oraz cel udzielenia dofinansowania, jego wysokość

z podziałem na organizacje rolnicze oraz poszczególne koszty. Koszty rodzajowe uwzględnione w umowach mieściły się w katalogu kosztów możliwych do objęcia dotacją celową.

OBSZAR

3. Prawdliwość i efektywność wykorzystania środków dotacji celowej, przekazanej przez Ministerstwo na wydatki związane z uczestnictwem organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych

Opis stanu faktycznego

3.1

W umowach zawartych pomiędzy Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi a KRIR wskazano, że KRIR zobowiązana była do wykorzystania dotacji zgodnie z przeznaczeniem i na warunkach określonych umową, a rozliczenia udzielonej dotacji oraz zwrotu niewykorzystanych środków w terminie do dnia 15 stycznia następnego roku. W umowach określono termin wykorzystania dotacji celowej, jako nie dłuższy niż do dnia 31 grudnia roku budżetowego. Do rozliczenia środków finansowych mogły być wliczone koszty poniesione w roku, na który została udzielona.

Rozliczenie z wykorzystania dotacji przedkładane przez KRIR Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi, sporządzane miały być w formie sprawozdania, na formularzu stanowiącym załącznik do umowy i zawierać zestawienie dowodów księgowych, rodzaj i wysokość poniesionych kosztów oraz ich szczegółowy opis.

Sprawozdanie to miało być sporządzone na podstawie sprawozdań finansowych organizacji rolniczych, które otrzymały dofinansowanie. Przed złożeniem sprawozdania KRIR zobowiązana była do sprawdzenia złożonych przez organizacje rolnicze sprawozdań finansowych pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym.

W terminie do 15 stycznia roku następnego, na który udzielona była dotacja, KRIR zobowiązana była do złożenia informacji z uczestnictwa organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji UE. Informacja ta miała być złożona na podstawie informacji merytorycznych organizacji rolniczych, które otrzymały środki finansowe. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi miał prawo żądać, aby KRIR w wyznaczonym terminie przedstawiła dodatkowe informacje i wyjaśnienia do sprawozdania.

(akta kontroli tom I str. 319-444, tom II str. 1-284)

W latach 2015-2016 - łącznie 11 organizacjom rolniczym udzielono dofinansowania kosztów związanych z uczestnictwem w ponadnarodowych organizacjach rolniczych, w latach 2017-2021 – łącznie 10. Na podstawie sprawozdań finansowych z wykorzystania dotacji celowej w latach 2015-2021 ustalono, że wysokość dotacji celowej wykorzystana przez organizacje rolnicze kształtowała się następująco:

- KRIR: 944.309,40 zł w 2015 r., 2.382.913,46 zł w 2016 r., 1.936.789,88 zł w 2017 r., 2.627.536,25 zł w 2018 r., 2.675.747,29 zł w 2019 r., 2.926.027,23 zł w 2020 r., 2.675.956,18 zł w 2021 r.,

- Federacja Branżowych Związków Producentów Rolnych: 652.225,96 zł w 2015 r., 344.097,68 zł w 2016 r., 347.583,49 zł w 2017 r., 300.879,11 zł w 2018 r., 257.727,81 zł w 2019 r., 203.814,88 zł w 2020 r., 203.814,88 zł w 2021 r.,

- Federacja Związków Pracodawców-Dzierżawców i Właścicieli Rolnych: 27.316,92 zł w 2015 r., 27.598,17 zł w 2016 r., 44.849,83 zł w 2017 r., 27.356,28 zł w 2018 r., 26.298,70 zł w 2019 r., 30.057,17 zł w 2020 r., 33.228,42 zł w 2021 r.,

- KZRKiOR: 472.843,38 zł w 2015 r., 123.067,35 zł w 2016 r.,

- Związek Zawodowy Centrum Narodowe Młodych Rolników: 143.629,10 zł w 2015 r., 141.064,10 zł w 2016 r., 127.488,02 zł w 2017 r., 107.061,75 zł w 2018 r., 115.549,90 zł w 2019 r., 91.642,77 zł w 2020 r., 87.351,75 zł w 2021 r.,
- Krajowy Związek Plantatorów Buraka Cukrowego: 399.680,47 zł w 2015 r., 365.160,13 zł w 2016 r., 400.605,64 zł w 2017 r., 393.467,44 zł w 2018 r., 392.243,01 zł w 2019 r., 435.932,15 zł w 2020 r., 422.985,78 zł w 2021 r.,
- Związek Zawodowy Rolników „Samoobrona”: 539.982,84 zł w 2015 r., 163.532,63 zł w 2016 r., 173.226,00 zł w 2017 r., 154.125,90 zł w 2018 r., 141.677,98 zł w 2019 r., 134.594,08 zł w 2020 r., 124.436,68 zł w 2021 r.,
- Krajowe Zrzeszenie Producentów Rzepaku i Roślin Białkowych: 19.567,46 zł w 2015 r., 29.290,40 zł w 2016 r., 28.468,97 zł w 2017 r., 34.339,08 zł w 2018 r., 27.431,30 zł w 2019 r., 15.098,14 zł w 2020 r., 15.098,14 zł w 2021 r.,
- NSZZRI Solidarność: 495.345,58 zł w 2015 r., 197.200,10 zł w 2016 r., 184.398 zł w 2017 r., 187.067,57 zł w 2018 r., 193.556,50 zł w 2019 r., 198.382,95 zł w 2020 r., 192.396,97 zł w 2021 r.,
- Związek Zawodowy Rolników „Ojczyzna”¹⁸: 187.267,67 zł w 2015 r., 97.613,75 zł w 2016 r., 91.535,05 zł w 2017 r., 62.035,46 zł w 2018 r., 91.200,77 zł w 2019 r., 80.000,62 zł w 2020 r.,
- Związek Młodzieży Wiejskiej: 46.926,21 zł w 2015 r., 39.900,00 zł w 2016 r., 49.589,04 zł w 2017 r., 62.259,45 zł w 2018 r., 51.294,07 zł w 2019 r.; 77.156,03 zł w 2020 r., 77.023,03 zł w 2021 r.

Łącznie w latach 2015-2021 organizacje rolnicze wykorzystały dofinansowanie kosztów związanych z uczestnictwem w ponadnarodowych organizacjach rolniczych w kwocie 27.178.920,15 zł, w tym: 3.929.094,99 zł w 2015 r. (98,23% udzielonej dotacji), 3.911.437,77 zł w 2016 r. (97,79% udzielonej dotacji), 3.384.533,92 zł w 2017 r. (84,61% udzielonej dotacji), 3.956.128,29 zł w 2018 r. (98,90% udzielonej dotacji), 3.972.727,33 zł w 2019 r. (99,32% udzielonej dotacji), 4.192.706,02 zł w 2020 r. (93,17% udzielonej dotacji), 3.832.291,83 zł w 2021 r. 95,81% udzielonej dotacji). Najwyższe dofinansowanie kosztów związanych z uczestnictwem niektórych organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych w okresie objętym kontrolą uzyskała KRIR, zaś najniższe Krajowe Zrzeszenie Producentów Rzepaku i Roślin Białkowych.

(akta kontroli tom I str. 220-263, tom IV str. 1-441, tom V str. 1-312, tom VI str. 1-262)

Najwyższe koszty dofinansowane z dotacji celowej w odniesieniu do każdej organizacji rolniczej stanowiły: składki członkowskie, koszty obsługi w języku polskim prac w ponadnarodowych organizacjach rolniczych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji UE oraz koszty uczestnictwa w konferencjach, kongresach, posiedzeniach organów i grup roboczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych. Wysokość udzielonego dofinansowania w tych obszarach dla KRIR, która jest największym beneficjentem dotacji celowej, wynosiła odpowiednio:

- w 2015 r.: składka członkowska 290.180,83 zł/koszty obsługi w języku polskim 78.427,25 zł/koszty uczestnictwa w posiedzeniach 417.800,31 zł,
- w 2016 r.: składka członkowska 303.682,05 zł /koszty obsługi w języku polskim 82.076,24 zł/koszty uczestnictwa w posiedzeniach 355.542,95 zł,

¹⁸ W 2021 r. Związek Zawodowy Rolników „Ojczyzna” zrzekł się refundacji z dotacji celowej kosztów wskazanych w §3 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia z 2015 r. i 2021 r., wnioskując jednocześnie o objęcie w 2021 r. dofinansowaniem składek członkowskich i kosztów usługi lingwistycznej. Zgodnie z umową dotacji na 2021 r. zawartą w dniu 30 grudnia 2021 r. nr D/4/2021 przez KRIR i tą organizacją, dofinansowaniem w 2021 r. objęto składki członkowskie i koszty obsługi w języku polskim prac w COPA.

- w 2017 r.: składka członkowska 289.853,58 zł/koszty obsługi w języku polskim 78.338,81 zł/ koszty uczestnictwa w posiedzeniach 342.212,26 zł,
- w 2018 r.: składka członkowska 393.528,6 (367.474,25 zł¹⁹ i 26.054,32 zł²⁰)/koszty obsługi w języku polskim 99.317,36 zł/koszty uczestnictwa w posiedzeniach 408.640,63 zł,
- w 2019 r.: składka członkowska 401.789,36 zł (375.794,93²¹ zł i 25.994,43²²)/koszty obsługi w języku polskim 101.568,76 zł/koszty uczestnictwa w posiedzeniach 318.134,42 zł,
- w 2020 r.: składka członkowska 439.013,9 zł (409.194,62²³ zł i 29.819,32²⁴ zł)/koszty obsługi w języku polskim 106.977,67 zł/koszty uczestnictwa w posiedzeniach 416.037,99 zł,
- w 2021 r.: składka członkowska 456.750,06 zł (424.284,01²⁵ zł i 32.466,05²⁶ zł)/koszty obsługi w języku polskim 110.922,65 zł/koszty uczestnictwa w posiedzeniach 196.276,02 zł.

Na podstawie analizy sprawozdań finansowych z wykorzystania dotacji celowej z lat 2015-2021 wszystkich organizacji rolniczych, którym udzielono dofinansowania kosztów uczestnictwa w ponadnarodowych organizacjach rolniczych ustalono, że dofinansowanie do opłat za składki członkowskie, obsługę w języku polskim, kosztów uczestnictwa w konferencjach, kongresach, posiedzeniach organów i grup roboczych ponadnarodowych organizacji rolniczych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji UE, jak również do opłat związanych z prowadzeniem biura w Brukseli obsługującego izby rolnicze oraz organizacje rolnicze w zakresie ich uczestnictwa w COPA i COGECA było zgodne z limitami procentowymi określonymi w § 3 rozporządzenia z dnia 2 września 2015 r., jak i rozporządzenia z dnia 28 października 2021 r.

Dofinansowanie to wynosiło:

- 95% wysokości składek członkowskich w latach 2015-2017 i 99% w latach 2018-2021,
- 95% kosztów obsługi w języku polskim w latach 2015-2017 i 99% w latach 2018-2021,
- do 95% kosztów uczestnictwa w konferencjach, kongresach, posiedzeniach organów i grup roboczych ponadnarodowych organizacji rolniczych,
- do 95% kosztów funkcjonowania prowadzonego przez KRIR biura w Brukseli obsługującego izby rolnicze i organizacje rolnicze w zakresie ich uczestnictwa w COPA i COGECA.

W ramach kosztów uczestnictwa w konferencjach, kongresach, posiedzeniach organów i grup roboczych ponadnarodowych organizacji rolniczych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji UE dofinansowaniem obejmowano m.in.: wynagrodzenia brutto, wraz z pochodnymi osób zatrudnionych do obsługi związanej z uczestnictwem izb rolniczych oraz organizacji rolniczych w konferencjach, kongresach, posiedzeniach organów i grup roboczych ponadnarodowych organizacji rolniczych, usługi obce, takie jak koszty usług telefonicznych, łącza internetowe, koszty podróży służbowych (noclegi, bilety lotnicze i kolejowe, paliwo), koszty pozostałe takie jak usługi księgowo wyłącznie w zakresie

¹⁹ Roczna składka COPA-COGECA w 2018 r.

²⁰ Roczna składka GEOPA w 2018 r.

²¹ Roczna składka COPA-COGECA w 2019 r.

²² Roczna składka GEOPA w 2019 r.

²³ Roczna składka COPA-COGECA w 2020 r.

²⁴ Roczna składka GEOPA w 2020 r.

²⁵ Roczna składka COPA-COGECA w 2021 r.

²⁶ Roczna składka GEOPA w 2021 r.

związanym z rozliczeniem dofinansowania, usługi tłumaczenia na język polski w trakcie konferencji, kongresów i posiedzeń.

Ze środków dotacji celowej zostały dofinansowane diety członków Zarządu KRIR. W sprawozdaniach finansowych KRIR, w ramach punktu: „szczegółowy opis wydatku”, umieszczano zapis: „koszty diet Zarządu KRIR odnoszą się do zrealizowanych zadań wynikających z zakresów czynności i dotyczących uczestnictwa KRIR w konferencjach, kongresach, posiedzeniach organów i grup roboczych ponadnarodowych organizacji rolniczych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji UE (COPA-COGECA) za miesiąc (...)”. Procentowy udział diety w związku z realizacją zadań dotyczących udziału w ponadnarodowych organizacjach rolniczych (COPA) w latach 2015-2021 kształtował się odpowiednio:

- dla prezesa KRIR – 50%,
- dla wiceprezesa KRIR – 35%²⁷,
- dla członka Zarządu KRIR – 15%²⁸.

W latach 2015-2020 w sprawozdaniach finansowych KRIR z wykorzystania dotacji celowej w kolumnie pn. *szczegółowy opis wydatku* wpisywano „wynagrodzenia”, a w kolumnie pn. *dotacja (zł) wykonanie* wpisywano jedną łączną wartość wynagrodzenia dla członków Zarządu KRIR, za dany miesiąc. Taki zapis uniemożliwiał doprecyzowanie, jaka konkretnie wartość diety została dofinansowana z dotacji celowej odrębnie dla Prezesa, Wiceprezesa i Członka Zarządu KRIR.

W latach 2015-2020 łączna wartość dofinansowania dla Prezesa, Wiceprezesa i Członka Zarządu KRIR wykazana w ww. sprawozdaniach wynosiła, przykładowo:

- w marcu i wrześniu 2015 r., odpowiednio: 3.485,80 zł i 3.631,80 zł,
- w marcu i wrześniu 2016 r., odpowiednio: 5.133,76 zł (wynagrodzenie)+1.066,43 zł (pit 4) i 5.133,76 zł (wynagrodzenie) + 1.066,43 zł (pit 4),
- w marcu i wrześniu 2017 r., odpowiednio: 4.987,26 zł (lista diet zarządu)+ 1.036,00 zł (pit 4) i 4.987,26 zł (lista diet Zarządu) + 1.036,00 zł (pit 4),
- w marcu i wrześniu 2018 r., odpowiednio: 6.212,13 zł (lista diet zarządu)+ 1.295,76 zł (pit 4) i 6.212,13 zł (lista diet Zarządu) + 1.295,76 zł (pit 4),
- w marcu i wrześniu 2019 r., odpowiednio: 5.624,24 zł (lista diet zarządu)+ 1.176,00 zł (pit 4) i 4.832,74 zł (lista diet Zarządu) + 1.176,00 zł (pit 4),
- w marcu i wrześniu 2020 r., odpowiednio: 7.315,21 zł (lista diet zarządu)+ 1.352,80 zł (pit 4) i 7.315,21 zł (lista diet Zarządu) + 1.352,80 zł (pit 4),

Od 2021 r. w sprawozdaniach finansowych z wykorzystania dotacji celowej uszczegółowiono w odniesieniu do Prezesa, Wiceprezesa i Członka Zarządu KRIR wartość dofinansowania diety z dotacji celowej w każdym miesiącu, i tak dla przykładu:

- w marcu i wrześniu Prezes KRIR uzyskał dofinansowanie w wysokości 2.218,57 zł (lista diet Zarządu) + opłacony w kwietniu pit 4 w wysokości 443,39 zł i 2.218,57 zł (lista diet Zarządu) + opłacony w październiku pit 4 w wysokości 443,39 zł,
- w marcu i wrześniu wiceprezes KRIR uzyskał dofinansowanie w wysokości 996,30 zł + opłacony w kwietniu pit 4 w wysokości 196,26 zł i 996,30 zł + opłacony w październiku pit 4 w wysokości 196,26 zł.

(akta kontroli tom I str. 220-263, tom IV str. 1-441, tom V str. 1-312, tom VI str. 1-262, tom IX str. 316-317)

²⁷ W okresie od 1 stycznia 2015 r. do 28 lipca 2015 r. udział diety w zw. z realizacją zadań dot. udziału w COPA wynosił 15%.

²⁸ W okresie od 1 stycznia 2015 r. do 28 lipca 2015 r. udział diety w zw. z realizacją zadań dot. udziału w COPA wynosił 35%.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyjaśnił m.in., że: (...) Odnosnie dofinansowania diet członków Zarządu KRIR ze środków dotacji celowej ustalono, iż członkom Zarządu KRIR przysługują miesięczne diety za udział w pracach Zarządu KRIR w wysokości odpowiednio: dla Prezesa 2,5-krotności przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, ogłaszanego przez Prezesa GUS w Monitorze Polskim, dla Wiceprezesa Zarządu KRIR 1,6-krotności tego wynagrodzenia, a dla Członka Zarządu KRIR 1,2-krotności ww. wynagrodzenia. Diety te oraz zwrot kosztów podróży służbowych przysługują członkom Zarządu KRIR na podstawie art. 42b ustawy *o izbach rolniczych*, na zasadach ustalonych przez KRIR. Procentowy udział diet związanych z realizacją zadań w ramach COPA-COGECA w miesięcznych wysokościach diet członków Zarządu wynika, zgodnie z wyjaśnieniami KRIR, z analizy zaangażowania czasu wykonywanych zadań realizowanych w ramach dotacji w stosunku do wszystkich innych zadań członków Zarządu. Diety te są traktowane, jako wynagrodzenie dla Członków Zarządu KRIR i dlatego też były ujmowane w sprawozdaniach KRIR z wykorzystania dotacji celowej w danym roku.

Z wyjaśnień Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi wynika, że diety przysługujące członkom Zarządu KRIR traktowane są jako wynagrodzenia i z tego względu pozycja ta nie została ujęta wprost w załączniku nr 2 do rozporządzenia z *dnia 2 września 2015 r. i 28 października 2021 r.* Zagadnienie objęcia dofinansowaniem z dotacji celowej ww. diet w ramach prac w ponadnarodowych organizacjach rolniczych nie była przedmiotem opinii Departamentu Prawnego Ministerstwa.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyjaśnił, że przepisy rozporządzenia z *dnia 2 września 2015 r.*, jak i rozporządzenia z *dnia 28 października 2021 r.*, nie określają szczegółowo zasad ustalania wynagrodzenia dla osób zatrudnionych do obsługi związanej z uczestnictwem organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych. Każda organizacja rolnicza, będąca pracodawcą dla tych osób, samodzielnie decyduje o warunkach zatrudnienia tych osób i wysokości ich wynagrodzenia. W sprawozdaniach finansowych organizacje rolnicze wykazują rodzaje umów stanowiących podstawę zatrudnienia poszczególnych osób i wypłaty wynagrodzenia oraz zadania, jakie osoby te wykonują w związku z uczestnictwem danej organizacji rolniczej w strukturach ponadnarodowych, np. ze sprawozdań NSZZ RI „Solidarność” w latach 2015-2021 wynika, że osoby zatrudnione do obsługi tej organizacji w zakresie jej uczestnictwa w COPA-COGECA wykonują pracę w różnych wymiarach czasu pracy w oparciu o umowy o pracę i tylko ta część wynagrodzenia objęta jest dofinansowaniem. Organizacje rolnicze same decydują zarówno o ilości pracowników wykonujących czynności dofinansowane z dotacji celowej, jak również o ich stopniu zaangażowania w te zadania i na tej podstawie określają wysokość wynagrodzenia, które jest dofinansowywane z dotacji celowej.

(akta kontroli tom VI str. 263-415)

W 2020 r. kontrolerzy z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi przeprowadzili kontrolę w zakresie prawidłowości wydatkowania dotacji celowej udzielonej KRIR przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, przeznaczonej na dofinansowanie kosztów związanych z uczestnictwem niektórych organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji UE w 2019 r. W ramach tej kontroli sprawdzeniem objęto m.in. kwestię celowości dofinansowania diet członków Zarządu KRIR. Kontrolerzy z Ministerstwa w oparciu o pozyskane wyjaśnienia uznali, że objęcie dotacją celową diet członków Zarządu KRIR było właściwe. W latach 2015-2021 wynagrodzenia brutto, wraz z pochodnymi osób zatrudnionych do obsługi związanej z uczestnictwem organizacji rolniczych w konferencjach, kongresach, posiedzeniach organów i grup roboczych ponadnarodowych organizacji rolniczych, były różnicowane w zależności od rodzaju organizacji rolniczej. Z dokumentacji nie

wynikało, na jakiej podstawie poszczególne stawki wynagrodzenia brutto dofinansowywane z dotacji celowej były kalkulowane i wypłacane w odniesieniu do organizacji rolniczych w każdym z lat objętym kontrolą.

NIK zauważa, że obowiązujące przepisy prawa regulujące kwestie dofinansowania kosztów związanych z uczestnictwem organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych, ani zawarte umowy nie określają sposobu ustalania stopnia zaangażowania pracowników w zadania dofinansowane z dotacji celowej, co pozwalałoby na przejrzyste rozliczanie tego rodzaju kosztów. Wpisy w przykładowym brzmieniu, jakie zamieszczane są regularnie, w układzie miesięcznym w sprawozdaniach finansowych KRIR: *koszty diet Zarządu KRIR odnoszą się do realizowanych zadań wynikających z zakresów czynności i dotyczących uczestnictwa KRIR w konferencjach, kongresach, posiedzeniach organów i grup roboczych ponadnarodowych organizacji rolniczych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec UE (COPA-COGECA) za miesiąc np. marzec 2021 r. (wydatek 35% diety w związku z realizacją zadań)*²⁹, są ogólne i dają podstawę do uznawania dofinansowanej z dotacji celowej diety, jako regularnego źródła dochodu, bez względu na charakter wykonywanych obowiązków.

(akta kontroli str. tom IV str. 1-441, tom V str. 1-312, tom VI str. 1-240, 263-415, tom VII str. 1-112, 345-367, tom IX str. 316-317)

Ministerstwo pomimo regularnego dofinansowywania kosztów związanych z uczestnictwem niektórych organizacji rolniczych³⁰ w ponadnarodowych organizacjach rolniczych, w ciągu siedmiu lat przeprowadziło tylko jedną kontrolę w KRIR w zakresie prawidłowości wydatkowania środków dotacji celowej. Przeprowadzanie regularnych kontroli w KRIR uzasadniają wyniki kontroli UKS w KRIR i organizacjach rolniczych, które w latach 2011-2012 otrzymały dofinansowanie z budżetu państwa w formie dotacji celowej na pokrycie kosztów związanych z uczestnictwem tych organizacji w ponadnarodowych organizacjach rolniczych, a także wyniki audytu w Związku Zawodowym Rolników „Ojczyzna” w zakresie prawidłowości i zgodności z prawem gospodarowania środkami publicznymi w latach 2015-2017”.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyjaśnił, że: Ministerstwo w 2020 r. przeprowadziło kontrolę w KRIR w zakresie prawidłowości wydatkowania dotacji celowej udzielonej KRIR, przeznaczonej na dofinansowanie kosztów związanych z uczestnictwem niektórych organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji Unii Europejskiej w 2019 r. Ze względu na początek pandemii Covid-19 i coraz bardziej restrykcyjne zalecenia związane z ograniczaniem kontaktów międzyludzkich, kontrola ta była utrudniona. W późniejszym okresie, tj. w 2021 r., kontrola w zakresie prawidłowości wydatkowania środków z dotacji celowej nie była przeprowadzana ze względu na obowiązujące w Ministerstwie zasady związane ze stanem epidemii Covid-19, w tym ograniczenia w zakresie kontaktów z osobami spoza resortu rolnictwa. Ponadto, Ministerstwo prowadziło w 2021 r. czasochłonne prace legislacyjne związane z projektem ustawy o zmianie ustawy o izbach rolniczych oraz niektórych innych ustaw, mającym na celu dalszą kontynuację, w latach 2021-2026, dofinansowania z budżetu państwa kosztów związanych z członkostwem polskich organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych oraz projektem rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie udzielania i rozliczania dofinansowania

²⁹ W odniesieniu do Prezesa Zarządu KRIR.

³⁰ W latach 2015-2016 dofinansowania kosztów udzielono 11 organizacjom rolniczym, a w latach 2017-2021 – 10 organizacjom rolniczym.

kosztów związanych z uczestnictwem niektórych organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji Unii Europejskiej. Skutkowało to późnym uruchomieniem środków zaplanowanych na dofinansowanie w ustawie budżetowej na rok 2021. W okresie wcześniejszym, przed pandemią Covid-19 na brak przeprowadzania kontroli wpływ miał przede wszystkim w 2015 r. proces legislacyjny związany z regulacjami umożliwiającymi kontynuację w latach 2015-2020 wsparcia z budżetu państwa uczestnictwa polskich organizacji rolniczych w strukturach ponadnarodowych, tj. uchwalenie przez Sejm RP ustawy z dnia 15 maja 2015 r. o zmianie ustawy o izbach rolniczych oraz niektórych innych ustaw i przyjęcie przez Radę Ministrów rozporządzenia wykonawczego, tj. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2 września 2015 r. Stosunkowo późne wejście w życie obu aktów prawnych, przyczyniło się do późnego uruchomienia środków przeznaczonych na dotację celową w 2015 r. Kolejne nowelizacje rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2 września 2015 r., tj. w 2016 r. i w 2018 r., również przyczyniły się do późnego podpisywania stosownych umów z KRIR. Powyższe okoliczności miały wpływ na proces kontrolny.

Zdaniem NIK wykonywanie systematycznych kontroli przez Ministerstwo w KRIR, umożliwiłoby weryfikację wydatkowanych środków z księgami rachunkowymi dotowanych, a także wpłynęłoby na poprawę staranności sprawozdań finansowych z wykorzystania środków dotacji. W latach objętych kontrolą były one wielokrotnie korygowane przez beneficjentów dotacji celowej, na wskutek stwierdzonych przez Ministerstwo błędów i nieścisłości w toku ich weryfikacji.

(akta kontroli: tom IV str. 5-441, tom VI str. 1-415, tom VII str. 1-112)

3.2.

W wyniku analizy kosztów uczestnictwa KRIR i organizacji rolniczych w konferencjach, kongresach, posiedzeniach organów i grup roboczych z lat 2016-2021 (kontrolą objęto łączne wykorzystanie środków dotacji w tej grupie kosztów w tym okresie w kwocie 6.751.298,85 zł), ustalono, że ze środków dotacji celowej dofinansowywano koszty uczestnictwa w konferencjach, kongresach i innych wydarzeniach, które nie były związane z uczestnictwem w ponadnarodowych organizacjach rolniczych wymienionych w § 2 rozporządzenia z dnia 2 września 2015 r. i z dnia 28 października 2021 r. Wartość niezasadnie dofinansowanych kosztów wyniosła 14.399,49 zł, co stanowiło 2,12% łącznej wartości analizowanych kosztów w kwocie 6.751.298,85 zł.

Stanowi to nieprawidłowość, opisaną w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Pozostałe zbadane koszty mieściły się w katalogu kosztów objętych dotacją, określonych w rozporządzeniu z dnia 2 września 2015 r. oraz rozporządzeniu z dnia 28 października 2021 r.

Sprawozdania z wykorzystania dotacji celowej zostały przekazane do MRiRW w terminach zgodnych z zawartymi z KRIR umowami dotacji (tj. do 15 stycznia):

- za 2015 r. – w dniu 15 stycznia 2016 r., korekty złożono w dniach: 10 luty 2016 r., 18 luty 2016 r.
- za 2016 r. w dniu 13 stycznia 2017 r., korekty złożono w dniach: 16 luty 2017 r., 8 marca 2017 r., 20 marca 2017 r., 6 kwietnia 2017 r.
- za 2017 r. w dniu 15 stycznia 2018 r., korekty złożono w dniach: 21 luty 2018 r., 2 marca 2018 r., 14 marca 2018 r., 22 marca 2018 r., 14 maja 2018 r., 21 czerwca 2018 r.
- za 2018 r. w dniu 15 stycznia 2019 r., korekty złożono w dniach: 5 marca 2019 r., 4 kwietnia 2019 r., 24 maja 2019 r.
- za 2019 r. – w dniu 15 stycznia 2020 r., korektę złożono w dniu: 15 grudnia 2020 r.

- za 2020 r. – w dniu 14 stycznia 2021 r., korekty złożono w dniach: 15 luty 2021 r., 4 marca 2021 r., 30 kwietnia 2021 r., 28 maja 2021 r.

- za 2021 r. – w dniu 14 stycznia 2022 r., korekty złożono w dniach: 10 luty 2022 r., 25 luty 2022 r., 24 marca 2022 r., 4 kwietnia 2022 r.

Sprawozdania KRIR z wykorzystania dotacji celowej w latach 2015-2021 zostały zatwierdzone przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi po uprzednim dokonaniu korekt prostujących omyłki stwierdzone podczas kontroli merytorycznej i rachunkowej ww. sprawozdań przez urzędników Ministerstwa. Sprawozdania sporządzane były przez KRIR na formularzu zgodnym z załącznikiem do umowy dotacji, w podziale na poszczególne organizacje i cele dotacji (składka członkowska, koszty obsługi w języku polskim prac w ponadnarodowych organizacjach rolniczych, koszty uczestnictwa w kongresach, posiedzeniach organów i grup roboczych ponadnarodowych organizacji rolniczych, koszty funkcjonowania prowadzonego przez KRIR biura w Brukseli obsługującego izby rolnicze oraz organizacje rolnicze). W sprawozdaniach wpisywano: numer i datę dowodu księgowego, numer ewidencyjny dowodu w księgach rachunkowych, szczegółowy opis wydatku, datę zapłaty, kwota ogółem (plan i wykonanie), dotacja (plan i wykonanie). W ramach sprawozdania finansowego w tzw. dodatkowych informacjach zawierano „zestawienie zwrotów niewykorzystanej dotacji”, w podziale na poszczególne organizacje rolnicze, kwoty niewykorzystanego dofinansowania, a także datę jej zwrotu na rachunek bankowy Ministerstwa. Złożone przez KRIR sprawozdania z wykorzystania dotacji sporządzone były na podstawie sprawozdań finansowych organizacji rolniczych, które otrzymywały środki finansowe.

KRIR dokonała zwrotów niewykorzystanej części dotacji w terminach ustalonych z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

(akta kontroli: tom IV str. 1-441, tom V str. 1-312, tom VI str. 1-240, tom VIII str. 1-478, tom IX str. 1-306)

W udzielonych wyjaśnieniach Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyjaśnił, że: w latach 2015-2021 sprawozdania finansowe poszczególnych organizacji rolniczych wymagały korekt - uwagi najczęściej dotyczyły: uszczegółowienia zadań osób, których wynagrodzenia zostały objęte dofinansowaniem, korekty danych dowodów księgowych, wyjaśnienia wcześniejszej zapłaty za dany wydatek, niż wskazana data w dowodzie księgowym, doprecyzowania szczegółowych opisów niektórych wydatków, zasadności objęcia dofinansowaniem niektórych wydatków, błędów rachunkowych, braku podsumowania poszczególnych celów dofinansowania. Skala tych uwag w odniesieniu do przedkładanych przez KRIR w styczniu roku następnego sprawozdaniach z wykorzystania dotacji celowej/dofinansowania za rok poprzedni jest duża i dotyczy prawie wszystkich organizacji rolniczych objętych dofinansowaniem. Korekt sprawozdań finansowych najczęściej dokonywały następujące organizacje rolnicze: KRIR, Federacja Branżowych Związków Producentów Rolnych, NSZZ RI „Solidarność”, Związek Zawodowy Rolnictwa „Samobrona”, Związek Zawodowy Centrum Narodowe Młodych Rolników, Związek Młodzieży Wiejskiej, Związek Zawodowy Rolników „Ojczyzna”, Krajowy Związek Plantatorów Buraka Cukrowego i Krajowe Zrzeszenie Producentów Rzepaku i Roślin Białkowych.

(akta kontroli tom IX str. 320-367)

W okresie objętym kontrolą najwyższą wartość niewykorzystanego dofinansowania, w ujęciu procentowym wystąpiła w przypadku następujących organizacji³¹:

- w 2015 r. Związek Zawodowy Rolników „Ojczyzna” w wysokości 12.765,74 zł (co stanowiło 6,38% udzielonego dofinansowania),
- w 2016 r. KZRKiOR w wysokości 61.633,96 zł, (co stanowiło 33,4% dofinansowania),
- w 2017 r. KRIR w wysokości 394.584,55 zł (co stanowiło 16,9% dofinansowania) i NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność” w wysokości 60.250,32 zł (co stanowiło 24,6% dofinansowania),
- w 2018 r. Związek Zawodowy Rolników „Samoobrona” w wysokości 11.934,10 zł (co stanowiło 7,2% dofinansowania) i ZZR Ojczyzna w wysokości 8.558,40 zł (co stanowiło 12,1% dofinansowania),
- w 2019 r. Związek Zawodowy Rolników „Ojczyzna” w wysokości 20.494,13 zł (co stanowiło 18,3% dofinansowania),
- w 2020 r. Krajowe Zrzeszenie Producentów Rzepaku i Roślin Białkowych w wysokości 13.974,47 zł (co stanowiło 48,1% dofinansowania),
- w 2021 r. Związek Zawodowy Rolników „Samoobrona” w wysokości 10.157,40 zł (co stanowiło 7,6 % dofinansowania).

(akta kontroli str. tom IV str. 1-441, tom V str. 1-312, tom VI str. 1-240, str. 263-415)

Przyczyny niewykorzystania dotacji celowej były różnicowane.

Przykładowo w 2015 r. - zgodnie z wyjaśnieniami³² Prezesa KRIR – Krajowa Rada zwróciła niewykorzystaną kwotę w wysokości 70.905,01 zł, stanowiącą sumę kwot dotacji niewykorzystanych przez poszczególne organizacje. Wykorzystanie dotacji na poziomie niższym od zakładanego wynikało z: późnego wejścia w życie przepisów rozporządzenia z dnia 2 września 2015 r., nieuwzględnienia w kosztach objętych dotacją celową kosztów podróży krajowych oraz kosztów najmu powierzchni biurowych, materiałów biurowych i wyposażenia biur krajowych, poniesionych w związku z realizacją zadań w ponadnarodowych organizacjach w 2015 r. oraz z faktu weryfikacji przez KRIR dokumentów księgowych zgodnie z załącznikiem nr 2 do ww. rozporządzenia. Ponadto, z uwagi na to, że II transza dotacji przekazywana jest jako refundacja poniesionych kosztów, organizacje od początku roku nie dysponowały środkami pieniężnymi na finansowanie uczestnictwa w ponadnarodowych organizacjach rolniczych, co spowodowało wykorzystanie środków z dotacji na poziomie niższym, niż planowany.

W 2020 r. KRIR zwróciła niewykorzystaną kwotę dotacji w wysokości 306.499,89 zł, która stanowiła sumę kwot niewykorzystanych dotacji przez ww. organizacje rolnicze, i tak:

- KRIR nie wykorzystwała 154.644,08 zł, m.in. w celach: składki członkowskie – kwota niewykorzystana w wysokości 100.204,94 zł wynikała z różnic kursowych, koszty obsługi w języku polskim – kwota niewykorzystana w wysokości 42.931,66 zł wynikała z różnic kursowych, koszty uczestnictwa w konferencjach, kongresach, posiedzeniach organów i grup roboczych ponadnarodowych organizacji rolniczych – kwota niewykorzystana 974,09 zł za miesiąc listopad i grudzień 2020 r. z powodu choroby pracowników i wypłaty zasiłków chorobowych pracowników nie dofinansowanych z dotacji, podróże służbowe - kwota niewykorzystana w wysokości 2.609,66 zł - różnica wynikała z faktu odwołania większości spotkań zagranicznych z powodu pandemii Covid-19,
- Federacja Branżowych Związków Producentów Rolnych nie wykorzystwała 55.674,02 zł,

³¹ Organizacje zwracały niewykorzystane środki dotacji na rachunek KRIR, a KRIR przekazywał je na rachunek bankowy Ministerstwa.

³² Znak pisma: KRIR/MŚ/65/15 z 15.01.2015 r.

- NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność” nie wykorzystała 23.752,43 zł,
- Związek Zawodowy Rolników „Ojczyzna” nie wykorzystał dotacji w wysokości 25.127,67 zł – niewykorzystanie wynikało z braku refundacji przez KRIR kwoty dotacji na wynagrodzenie księgowego z powodu nieuznania przez KRIR wzrostu jego wynagrodzenia z 12.800,00 zł do 32.800,00 zł, ponadto dla kwoty 15.127.67 zł nie przedstawiono dokumentów do refundacji,
- Związek Zawodowy Centrum Narodowe Młodych Rolników nie wykorzystał dotacji w wysokości 25.692,14 zł,
- Federacja Związku Pracodawców-Dzierżawców i Właścicieli Rolnych – kwota niewykorzystana wynosiła 7.635,08 zł,
- Krajowe Zrzeszenie Producentów Rzepaku i Roślin Białkowych – kwota niewykorzystana dotacji wynosiła 13.974,47 zł.

Organizacje rolnicze nie wykorzystywały w pełni dotacji celowej z powodów wynikających m.in. z różnic kursowych złotego i euro (podanych w kalkulacjach przy składaniu wniosku o udzielenie dotacji celowej), zmiany formuły spotkań w związku z pandemią Covid-19 i innych okoliczności (np. choroba osób zatrudnionych do obsługi związanej z uczestnictwem organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych).

(akta kontroli tom IV str. 1-441, tom V str. 1-312, tom VI str. 1-240, tom VIII str. 1-478, tom IX str. 1-306)

3.3

Prawidłowość wydatkowania środków dotacji celowej w latach objętych kontrolą, a także w okresie wcześniejszym przez KRIR i uprawnione organizacje rolnicze była przedmiotem kontroli Ministerstwa, Urzędu Kontroli Skarbowej w Warszawie (UKS) i Izby Administracji Skarbowej w Warszawie (IAS), i tak:

- w 2020 r. pracownicy Ministerstwa przeprowadzili w KRIR kontrolę prawidłowości wydatkowania dotacji celowej, na podstawie art. 6 ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej. Ministerstwo pozytywnie oceniło prawidłowość przekazania przez KRIR dotacji udzielonej na podstawie umowy organizacjom rolniczym, jak również zapewnienie przez KRIR, w umowach zawartych z organizacjami rolniczymi, możliwości weryfikacji prawidłowego wykorzystania udzielonej dotacji. Pozytywnie z uchybieniami oceniono prowadzenie przez KRIR dokumentacji dotyczącej wydatkowania przyznanych środków finansowych, gdyż wystąpiły przypadki brakującej dokumentacji, a dokumenty, na podstawie których KRIR refundowała organizacjom rolniczym poniesione wydatki, nie były opatrzone akceptacją KRIR;

- w 2019 r. IAS przeprowadziła audyt w zakresie: Prawidłowość i zgodność z prawem gospodarowania środkami publicznymi w latach 2015-2017 w Związku Zawodowym Rolników „Ojczyzna”. Audytem objęto wydatkowanie przez kontrolowaną organizację rolniczą kwoty 1.023.666,47 zł. W sprawozdaniu z audytu³³ wykazano, że w ramach kosztów związanych z uczestnictwem Związku Zawodowego Rolników „Ojczyzna” w ponadnarodowych organizacjach rolniczych – z dofinansowania przyznanego w latach 2015-2017 rozliczono koszty niezgodnie z zapisami umów zawartych przez Związek Zawodowy Rolników „Ojczyzna” w łącznej wysokości 285.705,96 zł³⁴, z czego kwota 253,79 zł dotycząca żywienia została wykorzystana niezgodnie z przeznaczeniem. Ponadto Związek Zawodowy Rolników „Ojczyzna” w rozliczeniu

³³ Nr sprawy: 140-ICA.52.34.2018.9 z 04.07.2019 r.

³⁴ Zgodnie z zapisami umów zawartych przez organizację z KRIR zapłata zobowiązań w części objętej dofinansowaniem z dotacji mogła być dokonana przez organizację z rachunku bankowego organizacji. W przypadku naruszenia zapisów umów, strony uznawały, że dany koszt nie może zostać dofinansowany z dotacji. Organizacja nie posiadała wyodrębnionego rachunku bankowego na potrzeby operacji bankowych związanych z dotacją, a koszty w wysokości 285.705,96 zł zostały zapłacone za pomocą gotówki.

dotacji z KRIR ujął koszty, na które nie przedłożył dokumentów potwierdzających ich zapłatę w łącznej wysokości 698,44 zł;

W związku z ustaleniami audytu, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi określił³⁵ wobec KRIR kwotę dotacji celowej w wysokości 952,23 zł, przypadającą do zwrotu do budżetu państwa, jako wykorzystaną niezgodnie z przeznaczeniem wraz odsetkami określonymi, jak dla zaległości podatkowych, które naliczono począwszy od dnia przekazania dotacji;

- w 2018 r. IAS przeprowadziła audyt, którego celem było sprawdzenie prawidłowości wykorzystania dotacji otrzymanych przez Związek Zawodowy Rolników „Ojczyzna”. Zakres audytu obejmował prawidłowość i zgodność z prawem gospodarowania środkami publicznymi w latach 2013-2014. Ustalone nieprawidłowości dotyczyły:

- wykorzystania dotacji niezgodnie z przeznaczeniem w łącznej wysokości 39.084,08 zł;

- ujęcia kosztów, na które nie przedłożono audytującemu dokumentów potwierdzających ich zapłatę w łącznej wysokości 9.560,12 zł,

- zawyżenia kosztów w rozliczeniu przedłożonym do KRIR w wysokości 50 zł.

W związku z ww. nieprawidłowościami Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi ostatecznie odmówił umorzenia³⁶ należności i ustalił wobec KRIR kwotę dotacji celowej do zwrotu do budżetu państwa, jako wykorzystanej niezgodnie z przeznaczeniem w wysokości 29.687,56 zł.³⁷

(akta kontroli tom III str. 1-296, tom VI str. 317-407, tom VII str. 1-112)

W 2014 r. UKS przekazał Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyniki kontroli wykorzystania dotacji celowej na uczestnictwo w ponadnarodowych organizacjach rolniczych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji UE. Kontrola UKS została przeprowadzona w KRIR i w dziewięciu organizacjach rolniczych, z którymi zawarto umowy dotacji, w zakresie celowości i zgodności z prawem gospodarowania środkami publicznymi w latach 2011-2012³⁸. W kontroli UKS ustalono, że kwota ogółem wykorzystanej dotacji na 2011 r. niezgodnie z przeznaczeniem wynosiła 849.449,51 zł, w tym KRIR – 16.688,00 zł, pozostałe organizacje rolnicze – 832.761,51 zł. Kwota ogółem niewykorzystanej dotacji do dnia 31 grudnia 2011 r. wynosiła 314.284,57 zł, w tym: KRIR – 9.436,34 zł, pozostałe organizacje rolnicze – 304.848,23 zł.

Ogółem ustalona w toku przeprowadzonych postępowań kontrolnych kwota dotacji na 2011 r. wykorzystana niezgodnie z warunkami zawartych umów wyniosła 1.163.734,08 zł, z tego KRIR – 26.124,34 zł, pozostałe organizacje rolnicze – 1.137.609,74 zł. Nieprawidłowe wykorzystanie dotacji celowej na 2011 r. polegało m.in. na:

- wykorzystaniu 16.688,00 zł przez KRIR niezgodnie z przeznaczeniem tj. na sfinansowanie wydatków poniesionych na wyposażenie biur w urządzenia takie jak drukarka i aparat fotograficzny³⁹ oraz meble⁴⁰ (z dotacji sfinansowano 8.868,00 zł), opłatę za anulowany z powodu choroby bilet lotniczy do Brukseli (środki z dotacji wynosiły 874,00 zł), dofinansowanie kosztów usług tłumaczenia⁴¹ podczas posiedzeń

³⁵ Decyzja Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20.11.2019 r., znak: SSO.dws.073.28.2019 r.

³⁶ Decyzja z 29.09.2020 r., znak sprawy: Nr SSO.dws.073.1.2020, Decyzja z 31.03.2021 r., znak OPS.dws.027.1.2020.

³⁷ Decyzja z 29.07.2019 r., znak sprawy: SSO.dws.073.21.2018 r., Decyzja z 26.11.2019 r. znak sprawy: SSO.dws.073.21.2018 r.

³⁸ W okresie 24 września 2013 r. do 7 maja 2014 r. (z przerwami) UKS przeprowadził kontrolę w KRIR w zakresie celowości i zgodności z prawem gospodarowania środkami publicznymi w latach 2011-2012, ustalenia zawarto w protokole nr UKS1491/W2B1/42/18/13/8/016.

³⁹ Rozliczone w ramach kosztów materiałów związanych z przygotowaniem, uzgadnianiem i prezentowaniem stanowisk.

⁴⁰ Rozliczone w ramach kosztów materiałów związanych z funkcjonowaniem biur.

⁴¹ Z dotacji mogły być dofinansowane tylko koszty związane z obsługą w języku polskim prac w COPA/COGECA.

izb rolniczych krajów Grupy Wyszehradzkiej, spotkań z Czeskim Związkiem Zawodowym Rolników, podczas wyjazdu studyjnego w ramach 35 Konferencji Rolnej Ameryka Północna-UE (środki dotacji wynosiły 6.946,00 zł),

- zakupie materiałów informacyjnych i reklamowych oraz usług promocyjnych, które nie były związane z funkcjonowaniem biur obsługujących polskie organizacje rolników w zakresie ich uczestnictwa w ponadnarodowych organizacjach rolniczych – kwota zawyżonej dotacji wynosiła 104.290,13 zł,

- dokonaniu wydatków, których związek z uczestnictwem polskich organizacji w ponadnarodowych organizacjach rolniczych nie został udokumentowany – 37.609,48 zł,

Kwota ogółem wykorzystanej dotacji na 2012 r. niezgodnie z przeznaczeniem wynosiła 805.016,21 zł, w tym: KRIR – 28.681,00 zł, pozostałe organizacje rolnicze – 776.335,21 zł. Nieprawidłowe wykorzystanie dotacji celowej na 2012 r. polegało m.in. na:

- KRIR część dotacji w kwocie 28.681,00 zł przeznaczyła na wykonanie opracowania i analizy oceny prawnej ustawy o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich obowiązującej w polskim systemie prawnym oraz oceny systemu opodatkowania gospodarstw rolnych w Polsce – ze środków dotacji sfinansowano kwotę 6.956,00 zł,

- KRIR zakupiła w grudniu 2012 r. bilety lotnicze za kwotę 5.613,90 zł w celu odbycia planowanych przez Prezesa KRIR w 2013 r. podróży służbowych do Brukseli,

- KRIR dofinansowała z dotacji celowej w wysokości 13.318,00 zł koszty usług tłumaczenia podczas posiedzeń izb krajów Grupy Wyszehradzkiej, oraz podczas spotkania z European Milk Board – kwota ta niesłusznie została zaliczona do kosztów związanych z obsługą w języku polskim prac COPA/COGECA,

- organizacje rolnicze i KRIR niezasadnie dofinansowały z dotacji celowej zakup sprzętu stanowiący wyposażenie biur, zakup materiałów informacyjnych i reklamowych,

- niezasadnie dofinansowano koszty noclegów i wyżywienia 50-osobowej grupy przedstawicieli władz i członków NSZZ RI „Solidarność” wraz z rodzinami, podczas wyjazdu do Włoch – z dotacji sfinansowano kwotę 61.495,00 zł (ponadto organizacja w latach 2011-2012 nie prowadziła wyodrębnionej ewidencji księgowej wydatków pokrytych dotacją, co stanowiło naruszenie umów zawartych z KRIR).

W odniesieniu do KZRKiOR kontrola UKS wykazała m.in., że organizacja ta w 2011 r. *nieprawidłowo wykorzystywała dotację w wysokości 642.381,16 zł, z czego kwota 575.000 zł została przekazana na prywatne konto Prezesa KZRKiOR. W 2012 r. KZRKiOR niezgodnie z przeznaczeniem wykorzystał dotację w kwocie 597.353,87 zł, z czego kwota 176.000 zł została przekazana na prywatne konto Prezesa KZRKiOR.*

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami określił kwotę dotacji przypadającą do zwrotu, jako wykorzystaną niezgodnie z przeznaczeniem, tj. decyzją z dnia 20 stycznia 2016 r. w kwocie 398.003,81 zł (znak SSOdws-iś-078-09/15/16/87) oraz decyzją z dnia 20 stycznia 2016 r. w kwocie 1.362.008,73 zł (znak SSOdws-iś-078-10/15/16/88). Po odwołaniu KRIR i częściowym umorzeniu kwoty do zwrotu, na podstawie ostatecznych decyzji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi łączna kwota dotacji przypadająca do zwrotu za KZRKiOR wyniosła 556.128,70 zł. W dniu 13 grudnia 2016 r. KRIR złożyła w Sądzie Okręgowym w Warszawie pozew o zapłatę tej kwoty przez KZRKiOR. Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 30 stycznia 2019 r. zasądził od KZRiKR zapłatę kwoty 556.128,70 zł wraz kosztami procesu w kwocie 38.624 zł. Po nadaniu klauzuli wykonalności dla tego tytułu wykonawczego w dniu 16 grudnia 2020 r. egzekucja

wobec tej organizacji prowadzona jest przez Komornika Sądowego dla m.st. Warszawy od stycznia 2021 r.⁴²

(akta kontroli: tom II, str. 287-479, tom III str. 1-492)

3.4

KRIR przedstawiała Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi, corocznie do dnia 15 stycznia, informację merytoryczną z uczestnictwa izb rolniczych, związków zawodowych rolników indywidualnych, społeczno-zawodowych organizacji rolników, stowarzyszeń zrzeszających młodych rolników oraz organizacji pracodawców zrzeszających pracodawców rolnych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych. W latach 2015-2021 łącznie odbyło się odpowiednio: 138, 146, 118, 130, 130, 97, 59, 63 wydarzeń związanych z uczestnictwem przedstawicieli KRIR w ponadnarodowych organizacjach rolniczych, takich jak: seminaria, konferencje, posiedzenia grup roboczych. Informacja merytoryczna z uczestnictwa zawierała m.in. datę i miejsce wydarzenia, ponadto tematykę posiedzenia, w których uczestniczyli przedstawiciele organizacji rolniczych oraz opisy ich przebiegu. Informacja merytoryczna stanowiła zbiorcze zestawienie informacji opracowanych przez organizacje korzystające z dotacji celowej w latach 2015-2021, które podpisały z KRIR umowy o dofinansowanie oraz informacji merytorycznej KRIR.

Do informacji merytorycznych załączano m.in: komunikaty z posiedzenia, formularze uczestnictwa zawierające projekty porządku obrad, stanowiska polskich rolników prezentowane przez organizacje rolnicze zrzeszone w ponadnarodowych organizacjach rolniczych.

W opisie przebiegu posiedzeń, konferencji i innych wydarzeń związanych z działaniami w ramach organizacji ponadnarodowych, załączanych do informacji merytorycznych nie było informacji, z której wynikałoby czy i w jakim zakresie udział danej organizacji przyczynił się do wypracowania stanowiska merytorycznego w poruszonym obszarze tematycznym, a także sposobu przekazu do środowisk rolniczych efektów udziału polskich organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych.

(akta kontroli: tom VI str. 241-262, tom VIII str. 1-478, tom IX str. 1-306)

Z udzielonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyjaśnień wynika, że ustalenia z poszczególnych posiedzeń gremiów ponadnarodowych organizacji rolniczych nie są elementem informacji z uczestnictwa organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych, przewidzianym w przepisach rozporządzenia z dnia 2 września 2015 r. i rozporządzenia z dnia 28 października 2021 r. Z danych zawartych w ww. informacjach korzysta Ministerstwo celem weryfikacji zasadności dofinansowania kosztów związanych z uczestnictwem organizacji rolniczych w strukturach ponadnarodowych organizacji rolniczych. Środowiska związane z rolnictwem jak np. ośrodki doradztwa rolniczego, samorządy, czy też instytuty naukowe z obszaru rolnictwa nie kierowały do resortu rolnictwa wystąpień w sprawie udostępnienia informacji z uczestnictwa organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych.

Minister wyjaśnił m.in., że: (...) Z analizy corocznych informacji z uczestnictwa organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji Unii Europejskiej związanej z weryfikacją sprawozdań KRIR z wykorzystania dotacji

⁴² Zawiadomienie o wszczęciu egzekucji skierowano do dłużnika pismem z dnia 21 stycznia 2021 r. (należność główna - 556.128,70 zł, odsetki do 21 stycznia 2021 r. - 478.576,56 zł, koszty procesu - 38.624 zł, opłata egzekucyjna - 50.000 zł). W dniu 21 stycznia 2021 r. Komornik Sądowy skierował do dłużnika zawiadomienie o zajęciu wierzytelności pieniężnej z tytułu zwrotu lub nadpłaty podatku, a w dniu 12 lutego 2021 r. zawiadomienie o zajęciu wierzytelności z rachunku bankowego.

celowej/dofinansowania wynika, iż wypracowywanie stanowisk w ponadnarodowych organizacjach rolniczych, w szczególności w COPA-COGECA, jest procesem długotrwałym. Świadczy o tym np. kwestia negocjacji handlowych Komisji Europejskiej z krajami Mercosur, które do tej pory nie zostały jeszcze zakończone i omawiane są na kolejnych spotkaniach Prezydium COPA-COGECA. Jako bardzo istotną dla rolników UE kwestią, wiążącą się z korzyściami ekonomicznymi, była kwestia przyjęcia przez gremia unijne w dniu 17 kwietnia 2019 r. dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 2019/633 w sprawie nieuczciwych praktyk handlowych w relacjach między przedsiębiorcami w łańcuchu dostaw produktów rolnych i spożywczych. Do przyjęcia tej dyrektywy przyczyniła się także COPA, która omawiała tę sprawę na swoich posiedzeniach, m.in. w 2019 r. na posiedzeniu grupy roboczej „Mleko i produkty mleczne” w dniu 21 lutego 2019 r. i na posiedzeniu grupy dialogu obywatelskiego ds. mleka w dniu 22 lutego 2019 r. (sprawozdanie merytoryczne Federacji Branżowych Związków Producentów Rolnych z 2019 r.). Dzięki tej dyrektywie wzmocniona została pozycja rolników w łańcuchu dostaw. Polska była jednym z pierwszych krajów wdrażających rozwiązania w tym zakresie. Zostały one zawarte w przepisach ustawy o przeciwdziałaniu wykorzystywania przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi.

(akta kontroli: tom VI str. 263-415)

W Statucie COPA z 2019 r. w załączniku 1A wymienia się pełnoprawnych członków, tj. zawodowe organizacje rolników, działające na terenie całego kraju, o celach ogólnych. Spośród 26 państw członkowskich, najliczniejszą reprezentację, bo złożoną z pięciu organizacji rolniczych posiada Polska. Łotwa, Litwa i Cypr to kolejne państwa, pod względem liczby organizacji rolniczych zrzeszonych w COPA, kraje te reprezentują po cztery organizacje rolnicze.

Z udzielonych wyjaśnień Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi wynika, że przedstawiciele polskich organizacji rolniczych, które są członkami COPA i COGECA uczestniczą w posiedzeniach prezydium COPA-COGECA i biorą udział w posiedzeniach grup roboczych COPA-COGECA oraz w konferencjach i kongresach. Niektóre polskie organizacje rolnicze korzystają także z wiedzy ekspertów „zewnętrznych” przy przygotowywaniu stanowisk na posiedzenia organów i grup roboczych COPA-COGECA. Ponadto, stanowiska prezentowane przez polskie organizacje rolnicze należące do COPA-COGECA na posiedzeniach gremiów tych organizacji są konsultowane z resortem rolnictwa. Nie ma zatem podstaw, aby kwestionować merytoryczne przygotowanie polskich organizacji rolniczych-członków COPA-COGECA do reprezentowania interesów polskich rolników na forum COPA-COGECA. Polskie organizacje rolnicze należące do COPA-COGECA tworzą łączną reprezentację Polski w tych ponadnarodowych organizacjach rolniczych, zgodnie z art. 6 (7) Statutu Komitetu Rolniczych Organizacji Zawodowych Unii Europejskiej (COPA) z dnia 5 listopada 2019 r. i art. 6 (1) Statutu Głównego Komitetu Spółdzielczości Rolniczej (COGECA) z dnia 12 września 2019 r. Wpływ resortu rolnictwa na polską reprezentację w COPA-COGECA stanowiłby naruszenie statutów tych ponadnarodowych organizacji.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyjaśnił m.in., że: (...) Mniej liczna reprezentacja polskich organizacji rolniczych w COPA nie miałaby wpływu na wysokość składek członkowskich.

(akta kontroli tom I str. 267-315, tom VI str. 263-415, tom VII str. 113-367)

Głównymi celami organizacji rolniczych zrzeszonych w COPA jest m.in. reprezentowanie opinii rolników europejskich i określanie celów politycznych koniecznych do promocji ich interesów, przychodów i silnego sektora rolniczego,

a także wpływanie na decyzje polityczne dotyczące rolnictwa poprzez lobbiny wobec instytucji UE oraz organizacji unijnych i międzynarodowych.

W COGECA, zrzeszającą krajowe organizacje spółdzielcze, działające w sektorze rolnictwa, leśnictwa, rybołówstwa lub rolno-spożywczym lub obejmującym wiele sektorów, reprezentację polską stanowią dwie organizacje rolnicze. Jednym z celów działalności COGECA jest reprezentowanie ogólnych i konkretnych interesów europejskich spółdzielni rolniczych, leśniczych, z sektora rybołówstwa i sektora rybołówstwa i sektora rolno-spożywczego oraz przyczynianie się do ogólnego rozwoju spółdzielni. Polskę w COGECA reprezentuje Federacja Branżowych Związków Producentów Rolnych i KRIR. Krajowa Rada Spółdzielcza⁴³, której celem działania jest: tworzenie warunków rozwoju organizacji spółdzielczych, upowszechnianie idei spółdzielczego gospodarowania, integrowanie organizacji spółdzielczych, wpływanie na zapewnienie przestrzegania legalności, gospodarności i rzetelności prowadzenia działalności przez organizacje spółdzielcze, nie została zrzeszona w COGECA.

W udzielonych, na tę okoliczność wyjaśnieniach Prezes Zarządu Krajowej Rady Spółdzielczej podał m.in., że: (...) KRS dwukrotnie otrzymała zaproszenie od COGECA do członkostwa w tej organizacji. Jest to jednak utrudnione z powodu braku poparcia dla tej inicjatywy ze strony KRIR i FBZPR, które jako organizacje nie spółdzielcze, są członkami COGECA, co jest sprzeczne z art. 1 statutu tej organizacji, który precyzuje: Główny Komitet Spółdzielczości Rolniczej COGECA jest organizacją reprezentującą spółdzielczość rolniczą w państwach członkowskich UE. W związku z powyższym Polska jest jedynym krajem UE, który nie ma swej reprezentacji spółdzielczej w COGECA. Ponieważ dla zmiany tej sytuacji brak jest woli politycznej w kraju, KRS powstrzymuje się od dalszych działań w kierunku uzyskania członkostwa w COGECA, nie chcąc narażać na uszczerbek wizerunek Polski na arenie UE.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyjaśnił, m.in., że: (...) Zgodnie z art. 35b ust. 1a pkt 2 ustawy o izbach rolniczych Krajowa Rada Spółdzielcza była wymieniona wśród organizacji, które mogą otrzymać dofinansowanie z racji uczestnictwa w COGECA, niemniej w latach 2015-2020 nie uzyskała członkostwa w tej ponadnarodowej organizacji rolniczej i nie otrzymywała dofinansowania. Organizacja ta w trakcie ubiegłorocznego procesu legislacyjnego, związanego z procedowaniem projektu ustawy o zmianie ustawy o izbach rolniczych oraz niektórych innych ustaw (UD150), ponownie wniosowała o wprowadzenie przepisów umożliwiających objęcie tej organizacji dofinansowaniem w latach 2021-2026 odnośnie do jej udziału w COGECA. Wniosek ten nie został uwzględniony w trakcie procesu legislacyjnego przez komisje sejmowe i senackie ds. rolnictwa ze względu na fakt, że Krajowa Rada Spółdzielcza nadal nie została przyjęta do COGECA i przepis ten byłby martwym przepisem, czego unika się w tworzeniu prawa.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi dodał, że: przyjęcie nowych polskich organizacji rolniczych do COPA-COGECA zależy przede wszystkim od rekomendacji polskiej reprezentacji związkowej w tych strukturach, co ma potem bezpośrednie przełożenie na możliwość ubiegania się o przedmiotowe dofinansowanie. Obie międzynarodowe organizacje rolnicze są niezależne od rządów w swoich krajach. O przyjmowaniu nowych członków oraz programie działalności decydują we własnym zakresie.

W kontroli ustalono, że w dniu 12 września 2019 r. odbyło się posiedzenie Prezydium COGECA, w trakcie którego odbyło się głosowanie dotyczące przyjęcia wniosku KRS o pełne członkostwo w COGECA. Wynik głosowania Prezydium COGECA był

---

⁴³ Dalej KRS.

następujący: za członkostwem było 3 osoby, przeciwko – 79 osób, wstrzymało się od głosu 39 osób, w związku z powyższym wniosek KRS został odrzucony.

(akta kontroli tom I str. 267-315, tom VII str. 113-367)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi zatwierdził sprawozdania z rozliczenia udzielonej dotacji przedkładane przez KRIR i dokonał jej rozliczenia, pomimo iż wyszczególnione w nich były koszty uczestnictwa KRIR i organizacji rolniczych w spotkaniach, konferencjach/posiedzeniach z organizacjami niewymienionymi w § 2 rozporządzenia z dnia 2 września 2015 r. i rozporządzenia z dnia 28 października 2021 r. Koszty te zostały niezasadnie rozliczone środkami dotacji celowej, i tak:

w 2016 r.

Dofinansowanie udzielone KRIR:

- posiedzenie izb rolniczych grupy V4 w Czajowicach (7-8 kwietnia 2016 r.) – koszt 2.991,75 zł + koszty tłumaczenia w związku z przygotowaniem do COPA-COGECA 60 posiedzenia izb rolniczych w wysokości 10.376,28 zł, łącznie koszt: **13.368,03 zł**,
- posiedzenie izb rolniczych państw grupy V4 w Zidlochowicach (9-10 czerwca 2016 r.): koszt **2.758,75 zł**,
- posiedzenie izb rolniczych państw grupy V4 w Modrze (28-30 września 2016 r.) koszt: **2.599,07 zł**,
- posiedzenie izb rolniczych państw grupy V4 w Balatonfared (1-2 grudnia 2016 r.): koszt **5.114,63 zł**,
- koszty tłumaczenia podczas spotkania z Przewodniczącym Ukraińskiej Rady Rolnictwa w dniu 25 lipca 2016 r. w sprawie przystąpienia Rady do struktur COPA-COGECA: koszt **500,39 zł**,

Dofinansowanie udzielone Związkowi Zawodowemu Rolników „Ojczyzna”:

- koszty dojazdu do Warszawy – spotkanie uzgodnieniowe w biurze KRIR (12 stycznia 2016 r.) celem wypracowania stanowiska odnośnie możliwości otwarcia rozmów pomiędzy Federacją Rosyjską, a krajami UE oraz dotyczące spotkania Przewodniczącego grupy roboczej „Wieprzowina” z ekspertem Federacji Branżowych Związków Producentów Rolnych i Animex: koszt **838,92 zł**,
- koszty dojazdu do Warszawy – spotkanie uzgodnieniowe w biurze KRIR (16 lutego 2016 r.) przed prezydium COPA-COGECA: **419,46 zł**,
- koszty dojazdu do Warszawy na spotkanie z komisarzem Hoganem (10 marca 2016 r.): **838,92 zł**,
- koszty dojazdu do Warszawy na spotkanie uzgodnieniowe w dniu 14 grudnia 2016 r. z rolnikami na grupę roboczą COPA-COGECA „Wieprzowina”: **405,41 zł**.

Dofinansowanie udzielone FBZPR:

- spotkanie w dniach 6-8 czerwca 2016 r. z przedstawicielami Konfederacji Włoskich Rolników CIA w Rzymie i Bolonii, w spotkaniu uczestniczyło sześciu przedstawicieli FBZPR, kwota dofinansowania wyniosła **10 884,58 zł**.
- Łączne koszty uczestnictwa organizacji rolniczych w 2016 r. niezasadnie dofinansowane z dotacji celowej wyniosły **38.239,4 zł**.

w 2017 r.

Dofinansowanie udzielone KRIR:

- koszty podróży w dniach 30-31 marca 2017 r. trzech przedstawicieli KRIR do Bratysławy celem udziału w 64 posiedzeniu grupy V4: łącznie **4.278,05 zł**,
- koszty podróży w dniach 11-12 maja 2017 r. dwóch przedstawicieli KRIR do Brna celem udziału w 65 posiedzeniu grupy V4: łącznie **3.208,74 zł**,

- koszty podróży w dniach 17-19 października 2017 r. przedstawiciela KRIR do Budapesztu celem udziału w 67 posiedzeniu izb rolniczych grupy V4: koszt **855,24 zł**,

Dofinansowanie udzielone FBZPR:

- koszty podróży w dniach 8-9 lutego 2017 r. przedstawiciela Federacji Branżowych Związków Producentów Rolnych do Paryża celem uczestniczenia w spotkaniu w Centrum Ekonomiki Rolniczej: **1.187,80 zł**,

- koszty uczestnictwa w Europejskiej Konferencji Kukurydzianej w Niemczech w dniach 5-6 września 2017 r.: **2.096,00 zł**,

- koszty uczestnictwa w ramach Misji Wysokiego Szczebla Komisarza ds. rolnictwa i Rozwoju wsi KE w dniu 6 października 2017 r.: **355,06 zł**,

- koszty uczestnictwa w ramach Misji Wysokiego Szczebla Komisarza ds. rolnictwa i Rozwoju wsi KE w dniach 7-14 listopada 2017 r.: **10.334,15 zł**,

- koszty uczestnictwa w DGTRADE dotyczącego Mercosur w obszarze mięsa wołowego w dniu 7 grudnia 2017 r.: **679,10 zł**,

Łączne koszty uczestnictwa organizacji rolniczych w 2017 r. niezasadnie dofinansowane z dotacji celowej wyniosły **22.994,14 zł**.

w 2018 r.

Dofinansowanie udzielone KRIR:

- koszty podróży w dniach 28 luty-2 marca 2018 r. przedstawiciela KRIR do Bratysławy celem udziału w posiedzeniu grupy V4: **216,31 zł**,

- koszty podróży w dniach 28 luty-2 marca 2018 r. przedstawiciela KRIR do Bratysławy celem udziału w posiedzeniu grupy V4: **206,26 zł**,

- koszty podróży w dniach 28 luty-2 marca 2018 r. dwóch przedstawicieli KRIR do Bratysławy celem udziału w posiedzeniu grupy V4: **1346,91 zł**,

- koszty podróży w dniach 25-26 września 2018 r. przedstawiciela KRIR do Pragi celem udziału w posiedzeniu grupy V4: **289,92 zł**,

- koszty podróży w dniach 25-26 września 2018 r. przedstawiciela KRIR do Pragi celem udziału w posiedzeniu grupy V4: **752,24 zł**,

- koszty podróży w dniach 22-23 listopada 2018 r. sześciu przedstawicieli KRIR do miejscowości Czerwiene celem udziału w posiedzeniu grupy V4: **2.274,71 zł** (łącznie pięć pozycji).

Dofinansowanie udzielone FBZPR:

- koszty udziału w Round Tabel Discussion w kierunku nowej WPR w Brukseli: **809,16 zł**,

- koszty udziału w VII Międzynarodowej Wystawie Rolniczej AGROPORT we Lwowie w dniach 19-21 kwietnia 2018 r.: **1.246,95 zł**,

- koszty udziału w Szczycie Klimatycznym COP24 w Katowicach w dniach 2-4 grudnia 2018 r.: **712,51 zł**,

- koszty udziału w spotkaniu z przedstawicielami Włoskiej Organizacji Rolników CIA w Poznaniu, w dniach 4-5 lipca 2018 r., w którym uczestniczyło trzech przedstawicieli FBZPR, kwota dofinansowania wyniosła **495,88 zł**.

- koszty udziału w posiedzeniu sprawozdawczym DMK - Niemieckiego Związku Producentów Kukurydzy w Mannheim w dniach 19-21 listopada 2018 r., w którym uczestniczył jeden przedstawiciel FBZPR, kwota dofinansowania wyniosła **2 793,62 zł**.

Dofinansowanie udzielone Związkowi Zawodowemu Centrum Narodowe Młodych Rolników:

- koszty udziału w konferencji 41 członków Związek Zawodowy Centrum Narodowe Młodych Rolników w Praszce w dniu 14 grudnia 2018 r. „Miejsce młodych rolników we wspólnej polityce rolnej po 2020 r.: **6.973,00 zł**,

- koszty noclegu dla 39 osób w konferencji członków Związek Zawodowy Centrum Narodowe Młodych Rolników w Praszce w dniu 14 grudnia 2018 r. „Miejsce młodych rolników we wspólnej polityce rolnej po 2020 r.: **3.705,00 zł**,

Dofinansowanie udzielone dla Krajowego Zrzeszenia Producentów Rzepaku i Roślin Białkowych:

- koszty wyjazdu, cel: Raport KE na temat rozwoju białka roślinnego w UE w dniach 22-23 listopada 2018 r. w Wiedniu: **1.972,60 zł**,

Dofinansowanie udzielone dla NSZZ RI „Solidarność”:

- koszty wyjazdu studyjnego związanego ze spotkaniem bilateralnym władz NSZZRI „Solidarność” z władzami włoskiej organizacji rolniczej Coldiretti w Rzymie, w dniach 14 – 17 maja 2018 r. Dofinansowanie wynosiło **11.826,00 zł**,

- koszty wyjazdu delegacji Związku na Międzynarodowe Forum Żywności i Rolnictwa w ramach współpracy z Coldiretti w Cernobbio we Włoszech w dniach 19 – 20 października 2018 r. Koszty wyjazdu pokryte środkami z dotacji celowej wynosiły **3.502,00 zł**.

Łączne koszty uczestnictwa organizacji rolniczych w 2018 r. niezasadnie dofinansowane z dotacji celowej wyniosły **39.123,07 zł**.

w 2019 r.

Dofinansowanie udzielone KRIR:

- koszty udziału w Europejskim Forum Rolnictwa w Jasionce w dniach 1-2 marca 2019 r.: **1.860,96 zł**,

Dofinansowanie udzielone Związkowi Zawodowemu Centrum Narodowe Młodych Rolników:

- koszty udziału w Europejskim Forum Rolniczym w Jasionce w dniach 28 lutego-1 marca 2019 r.: **149,15 zł**,

- koszty udziału w konferencji Młodych Rolników Nowy Sad Serbia w dniach 10-12 maja 2019 r.: **4.064,10 zł**,

- koszty udziału 53 członków Związek Zawodowy Centrum Narodowe Młodych Rolników w konferencji pt. „Aktualne prace nad projektem WPR na lata 2021-2027 ze szczególnym uwzględnieniem proponowanego wsparcia dla młodych rolników”, podsumowanie działań Związku w 2019 r. oraz przyszłość młodych rolników z Europy środkowo-wschodniej: **19.466,93 zł**.

Dofinansowanie udzielone dla Krajowego Zrzeszenia Producentów Rzepaku i Roślin Białkowych:

- koszt udziału w Międzynarodowym Kongresie Rzepakowym w dniu 19 czerwca 2019 r.: **1.676,69 zł**,

Dofinansowanie udzielone Związkowi Młodzieży Wiejskiej:

- koszt udziału w konferencji organizowanej przez Federację Branżowych Związków Producentów Rolnych w Warszawie w dniu 17 czerwca 2019 r.: **309,66 zł**.

Łączne koszty uczestnictwa organizacji rolniczych w 2019 r. niezasadnie dofinansowane z dotacji celowej wyniosły **27.527,49 zł**.

w 2020 r.

Dofinansowanie udzielone FBZPR:

- koszt udziału w spotkaniu z komisarzem UE Januszem Wojciechowskim w dniu 5 marca 2020 r.: **1.035,06 zł**.

w 2021 r.

Dofinansowanie udzielone KRIR:

- koszt uczestnictwa jednej osoby w posiedzeniu izb rolniczych V4: **268,33 zł**.

Dofinansowanie udzielone ZZCNMR:

- koszt udziału 38 członków Związek Zawodowy Centrum Narodowe Młodych Rolników w dniu 10-12 grudnia 2021 r., konferencji w Zakopanem pn. *Nowa Wspólna Polityka Rolna a Młodzi Rolnicy – przyszłość młodych rolników z Europy Środkowo-Wschodniej*: **14.212,00 zł**.

Łącznie w latach 2016-2021 niezasadne dofinansowanie kosztów związanych z uczestnictwem organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji UE

ustalone w kontroli NIK wyniosło **143.399,49 zł**, co stanowiło 2,12% łącznej wartości analizowanych kosztów w tej grupie w kwocie 6.751.298,85 zł.

Zarówno przepisy art. 35b ustawy o izbach rolniczych, jak i rozporządzeń z dnia 2 września 2015 r. i 28 października 2021 r., nie przewidywały wyjątków polegających na dofinansowaniu kosztów uczestnictwa izb rolniczych i organizacji rolniczych w posiedzeniach organizacji międzynarodowych, niebędących członkami: COPA, COGECA, GEOPA⁴⁴, CEJA⁴⁵, CIBE⁴⁶, APISLAVIA⁴⁷, EPP⁴⁸, EPSPA⁴⁹, EOA⁵⁰, UNITAB⁵¹, IHGC⁵², C.E.P.M.⁵³, WBFSSH⁵⁴, HIF⁵⁵, CIAA⁵⁶, APIMONDIA⁵⁷.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyjaśnił, że: iż zarówno przepis § 3 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia z dnia 2 września 2015 r., jak i przepis § 3 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia z dnia 28 października 2021 r., określające, że dofinansowaniem objęte są koszty uczestnictwa w konferencjach, kongresach, posiedzeniach organów i grup roboczych ponadnarodowych organizacji rolniczych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji Unii Europejskiej są przepisami ogólnymi. Dlatego też w latach 2016-2021 dofinansowane były koszty związane z udziałem polskich organizacji rolniczych w przedsięwzięciach organizowanych w ramach prac w ponadnarodowych organizacjach rolniczych.

NIK podkreśla, że celem przekazywanych środków w formie dotacji celowej było i jest wspieranie działalności polskich organizacji rolniczych w związku z ich członkostwem w ponadnarodowych organizacjach rolniczych. Dofinansowanie kosztów uczestnictwa powinno mieć zatem bezpośredni związek z uczestnictwem w spotkaniach, które są organizowane przez ponadnarodowe organizacje rolnicze wymienione w ww. cytowanych rozporządzeniach Rady Ministrów.

NIK zauważa, że w korespondencji skierowanej przez Ministerstwo do Dyrektora KRIR⁵⁸ wyjaśnia się m.in., że: (...) W ramach celu uczestnictwo w konferencjach, kongresach, posiedzeniach organów i grup roboczych ponadnarodowych organizacji rolniczych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji Unii Europejskiej (...) dofinansowywane będą wyłącznie koszty związane z udziałem polskich organizacji rolniczych w przedsięwzięciach organizowanych w ramach prac w ponadnarodowych organizacjach rolniczych. Nie będą natomiast dofinansowywane koszty podróży służbowych związanych z działalnością organizacji rolniczych w kraju w zakresie uzgadniania stanowisk lub informowania działaczy organizacji i rolników o efektach prac w ponadnarodowych organizacjach rolniczych, a także uczestnictwa w zdarzeniach promujących polskie rolnictwo np. udział w imprezach targowych, takich jak POLAGRA, czy Agro Pomerania XXVII w Barzkowicach.

(akta kontroli tom IV str. 5-441, tom V str. 1-312, tom VI str. 1-415, tom VII str. 162-367, tom IX str. 307-391)

⁴⁴ Grupa Pracodawców Rolniczych Organizacji Zawodowych UE, organizacja pracodawców zrzeszających pracodawców rolnych w Grupie Pracodawców Rolniczych Organizacji Zawodowych UE

⁴⁵ Europejska Rada Młodych Rolników, stowarzyszenia zrzeszające młodych rolników w Europejskiej Radzie Młodych Rolników

⁴⁶ Europejski Związek Plantatorów Buraka Cukrowego

⁴⁷ Federacja Europejskich Związków Pszczelarzy

⁴⁸ Europejscy Producenci Świń

⁴⁹ Europejskie Stowarzyszenie Selekjonerów i Producentów Trzody Chlewnej (EPSPA)

⁵⁰ Europejski Alians Roślin Oleistych

⁵¹ Europejski Związek Tytoniowy

⁵² Międzynarodowa Organizacja Producentów Chmielu

⁵³ Związek Producentów Kukurydzy

⁵⁴ Światowa Federacja Hodowli Koni Sportowych

⁵⁵ Międzynarodowa Federacja Koni Huculskich

⁵⁶ Międzynarodowa Konfederacja Koni Angloarabskich

⁵⁷ Międzynarodowa Federacja Związków Pszczelarskich.

⁵⁸ Pismo z 22 listopada 2019 r., znak: SSOdws.441.1.2019.

OCENA CZĄSTKOWA

Ministerstwo co do zasady prawidłowo rozliczało koszty związane z uczestnictwem organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji UE na podstawie zawartych umów o udzielenie dotacji. Stwierdzono jednak nieprawidłowości w zakresie rozliczenia kosztów uczestnictwa polskich organizacji rolniczych w konferencjach, kongresach, posiedzeniach organizacji rolniczych niewymienionych w rozporządzeniu z dnia 2 września 2015 r. i dnia 28 października 2021 r. w łącznej kwocie 143.399,49 zł, co stanowiło 2,12% kosztów objętych kontrolą (6.751.298,85 zł) oraz 0,62 % wartości dotacji celowej wykorzystanej przez organizacje rolnicze w latach 2016-2021⁵⁹. Wydatkowanie środków publicznych w kwocie 143.399,49 zł nastąpiło niezgodnie z przepisami ww. rozporządzeń.

Ministerstwo w ograniczonym zakresie kontrolowało wydatkowanie środków dotacji celowej przez KRIR (jedna kontrola w ciągu siedmiu lat). Zgodnie z postanowieniami umów zawartych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z KRIR Minister sprawuje kontrolę w zakresie zgodności wykorzystania dotacji z celami i warunkami określonymi w umowie na zasadach i w trybie określonym w ustawie *o kontroli w administracji rządowej*. W umowach dotacji zawartych przez KRIR z organizacjami rolniczymi zapisano także, że Minister sprawuje kontrolę w zakresie zgodności wykorzystania dotacji z celami i warunkami określonymi w umowie, zgodnie z art. 6 ust. 3 ww. ustawy.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli przeprowadzenie tylko jednej kontroli przez Ministerstwo w KRIR w latach 2015-2021, mogło wpływać na obniżenie skuteczności nadzoru nad prawidłowością rozliczeń KRIR z tytułu dotacji celowej przeznaczonej na pokrycie kosztów związanych z uczestnictwem izb rolniczych, związków zawodowych rolników indywidualnych oraz społeczno-zawodowych organizacji rolników w ponadnarodowych organizacjach rolniczych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji UE.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujący wniosek:

Wniosek

Podjęcie działań celem zwrotu dotacji celowej przez KRIR w kwocie 143.399,40 zł, która została wykorzystana na dofinansowanie kosztów uczestnictwa polskich organizacji rolniczych w konferencjach, kongresach lub posiedzeniach organizacji niewymienionych w § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 2 września 2015 r. i z dnia 28 października 2021 r.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

⁵⁹ Sumaryczna kwota środków pochodzących z dotacji celowej, która została wykorzystana przez organizacje rolnicze w latach 2016-2021 na dofinansowanie ich działu w ponadnarodowych organizacjach rolniczych wynosiła 23.249.825,16 zł.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa NIK. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 30.01.2023 r.

Prezes
Najwyższa Izba Kontroli
Marian Banaś

/-/